БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

38-дахи жэлэй гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 108 (9555) | 1961 оной майн 9, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Н. С. Хрущев хилын саанахи бүлэг армянуудтай хөөрэлдэбэ

ЕРЕВАН, майн 7. (ТАСС). Мүнөөдэр КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Совѳдэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев Арменидэ Совет засагай тогтоhонhоо, Коммунистическэ партиин бии болоhонhоо хойшо 40 жэл хүсэhэнэй ойн баярай hайндэртэ хилын саанахи оронуудhаа ерэhэн бүлэг армянуудтай уулзаба.

АЛДАРТА ДҮШЭН ЖЭЛ

Арменийн ССР-эй Верховно Советэй, Арменийн Компартийн Центральна Комитедэй баярай суглаан

ЕРЕВАН, майн 6. (ТАСС). Арменийн хүгжэжэ эхилhэн дүшэн жэлэй ...ханта үдэрые армян ...ртагдашагүй hайхагэргэжэ байна. Агуу... арадай туhалам... Коммунистическэ парт...тэлбэреэр Арменийн ... арадай хүл дээрээ ...нютагай баяшуулай ...арга үе сагай дарлал...жые таhалжа, шэнэ, ...а байдал байгуулжа ...hээнь хойшо дүшэн ...гэрөө.

...hэн үе соо республи...алшад орон нютагаа ...гүй болотор шэнэдхэн ...а, hалбаран мандаhан ...стическэ республика ... Аха дүү совет ара... эбтэй бүлэ соо сүлөө...алай ашаар. түйлаhан ... амжалтаараа армян ... мүнөөдэр өмогорхо...о руугаа.

...С-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи ...рь, СССР-эй Министр... Советэй Түрүүлэгшэ ...Никита Сергеевич Хру... республикын hайндэр...адалсахаяа ерэхэлээр, ... hайндэрэй баяр, баяс... улам ольhотойгоор ...

...лендиаровай нэрэмжэ...о, баледэй академиче...атрын байшан hайндэ... шэмэглээтэй. Теат...оур талада—Комму...стическэ партиин, дэлхэй ...hан түрүүшын социа...стическэ гүрэнэй үндэhэ ... табигша Владимир ... Ленинэй айхабтар ехэ ... хадаатай. Театр соо ...ан тугуудай, республи...ндэ тэмдэгэй наана, ...дэрэ ажалшадай агуу...рождиин скульптурна ... табяатай. Улаан ту...дээрэ: «Советскэ Арме...ни мандаха болтогой!», «КПСС-тэ — алдар соло!» гэжэ алтан үзэгүүдээр туяа сасартар бэшээтэй.

Баярай суглаанай эхилхэhээ hураргүй урид СССР-эй Верховно Советэй болон Арменийн ССР-эй Верховно Советэй депутадууд, Арменийн Компартийн ЦК-гэй гэшүүд, Арменидэ Совет засаг тогтоохын түлөө революционно байлдаануудта хабаадалсаhан үнинэй большевигүүд, партийна болон советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, промышленностиин ба хүдөө ажахын түрүүшүүл, эрдэм, соёл ба искусствын ажал ябуулагшад, Совет Армиин сэрэгшэд театрын залай дүүрэтэр сугларба.

Мүн тэндэ хүндэтэ айлшад—аха дүү республикануудай — РСФСР-эй, Украиныи, Белоруссиин, Узбекистанай, Казахстанай, Грузиин, Азербайджанай, Литвагай, Молдавиин, Латвиин, Киргизиин, Таджикистанай, Туркменийн, Эстониин, Дагестанай АССР-эй эльгээhэн түлөөлэгшэд, мүн hайндэртэ байлсахаяа ерэhэн хилын саанахи армянуудай түлөөлэгшэд сугларба.

Үглөөнэй 10 час. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой, Арменийн Компартийн ЦК-гэй секретарь Я. Н. Заробянай, Арменийн ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Е. Кочинянай, Арменийн ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ш. М. Арушанянай болон Арменийн бусад хүтэлбэрилэгшэдэй, аха дүү республикануудай делегацинуудай толгойлогшодой болон гэшүүдэй, үнинэй большевигүүдэй, республикын түрүү хүнүүдэй президиумдэ гаража ерэхэлээрнь тэдэнийе баярай суглаанда хабаадагшад замхашагүй удаан альга ташалгаар угтаа.

Арменийн Компартийн Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Я. Н. Заробян суглараг шадта хандажа, тобшо тодо амаршалгын үгэ хэлэбэ. Арменидэ Совет засагай, Компартийн тогтоhонhоо хойшо дүшэн жэл үнгэрhэнэй hайндэрые армян арад үзэгдөөгүй ехэ политическэ болон ажалай дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Арменидэ Совет засагай тогтоhоор, Коммунистическэ партиин бии болоhоор дүшэн жэл гүйсэhэнэй ойн hайндэртэ зорюулагдаhан Арменийн Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Советэй болон Арменийн Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй баярай суглаа Я. Н. Заробян нээбэ.

СССР-эй гүрэнэй магтаал дуунай аялга зэдэлнэ. hүүлээрнь Арменийн ССР-эй магтаал дуун татагдана.

Суглараг шад баярай суглаанай хүндэтэ президиумдэ нүхэр Н. С. Хрущев толгойлогшотой Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Президиумые нэгэн дуугаар, урматай хүхюутэйгээр hунгаба.

Арменийн ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ш. М. Арашунян «Арменийн ССР-эй болон Арменийн Коммунистическэ партиин тогтоhонhоо хойшонхи дүшэн жэл» гэжэ элидхэл хэлэхэ үгэ тэндэ суглаhан хүнүүдтэ уринаар угтагдаhан Я. Н. Заробянда үгэбэ.

Арменийн Компартийн ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Я. Н. ЗАРОБЯНАЙ элидхэлhээ

...нидэ Совет засагай ...hоо, Арменийн Ком...ческэ партиин бии бо...оо хойшо 40 жэл хүсэ...дарта үдэрые армян ...анай ороной бүхы аха ...адуудтай хамта баяр... соогтойгоор тэмдэглэжэ ...гэжэ нүхэр Заробян хэ... жэл соохи тэмсэлэй, ...й аша үрые хараhан ... арад Советскэ Союзай ...үү арадуудай бүлэ соо хэдэн зуун жэлдэ туйлашагүй ехэ амжалта али бүхы hалбаряар тон богонихон түүхын болзор соо туйлажа шадаа гэжэ нүхэр Заробян тэмдэглэбэ. Имагтал Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илалтын аштаар, имагтал Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн ленинскэ национальна политикын ашаар эдэ бүхы амжалтануud туйлагдаа гэжэ армян арад гүнзэгы, даамайгаар ойлгоно гээ.

Арменийн Компартийн Центральна Комитедэй, Арменийн ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй болон республикын Министрнүүдэй Советэй нэрэhээ, советскэ Арменийн бүхы ажалшадай нэрэhээ советскэ Армениие хүгжөөн hалбаруулхын түлөө хандуулhан, мүнөөшье хандуулжа байhан бүхы анхарал оролдолгын түлөө элидхэлшэ манай партиин Ленинскэ Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствода үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэбэ.

Советскэ Арменийн ажалшад өөрынгөө үнинэй түүхэтэ газар дээрэ үзэгдөөгүй хүндэтэ айлшание — КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ, арадуудай эб найрамдалай, жаргалай түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэ нүхэр Н. С. Хрущевые айхабтар баяртайгаар, соогтой хүхюутэйгээр амаршалан угтаа. Тэдэнэр манай агууехэ социалистическэ эсэгэ ороной аха дүү арадуудай эльгээhэн хүндэтэ айлшадые угтажа байhандаа баhал ехээр бахархаhан, урмашаhан байна.

Ажахыгаа, соёл болбосоролоо хүгжөөхэ хэрэгтэнь 40 жэлэй туршада туhалhан, мүнөөшье туhалжа байhан агууехэ ород арадта, мүн бусад аха дүү арадуудта армян арад үнэн зүрхэнhөө баясхалан хүргэнэ гэжэ нүхэр Заробян тэмдэглээ. Арменийн ажалшадай үмэнэhөө аха дүү республикануудай делегацинуудые элидхэлшэ халуунаар амаршалба.

Арменийн ажалшад өөрынгөө республикын тогтоhоор, Арменийн Коммунистическэ партиин бии болоhоор 40 жэлэй ойн үдэрые ажахы, эрдэм соёл хүгжөөхэ, баян дэлгэр байдал байгуулха талаар айхабтар схэ амжалта туйлажа угтаа юм.

Советскэ Армени Агууехэ Октябриин ашаар тогтоhон. Совет засагай түлөө тэмсэлэй хурсадаhан үдэрнүүдтэ, В. И. Ленинэй заабаряар, Арменийн коммунистическэ организацинууд Арменийн Коммунистическэ (большевигүүдэй) парти болоhон хүдэлмэришэн, таряашанай (большевигүүдэй) партийн ЦК-гэй Кавказдахи бюрогой хүтэлбэри доро тэрэ парти дайсадтай зоримгойгоор тэмсэхые Арменийн ажалшадые уряалhан, дахуулhан юм. Арменийн тэмсэлшэ хүдэлмэришэдэй, таряашадай гуйлтаар Советскэ Россин правительство, В. И. Ленин өөрөө тэдэндэ туhалхыень Коммунистическэ партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшад С. М. Киров, Г. К. Орджоникидзе, А. И. Микоян толгойлогшодтой XXI Улаан Армиин эльгээгээ бэлэйл. Арменийн тэмсэлшэ хүдэлмэришэд, таряашад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро, XXI Улаан Армиин туhаламжаар. 1920 оной ноябриин 29-дэ дашнагуудай зэбүүрхэмэ шэрүүн засаг унагааhан, Арменидэ Совет засаг тогтоohон түүхэтэй.

Үнгэрhэн 40 жэлэй туршада Армени танигдашагүй болотороо хубилаа, мүнөө Советскэ Союзай түрүү республикануудай нэгэн болоо.

1960 ондо гаргагдаhан бүхы промышленна продукцимнай 1913 онойхидо орходоо 70 дахин ехэ. Шэнэ заводууд, фабрикануud, электростанцинууд бодхоогдожол байдаг. Дайнhаа хойшоо промышленна продукци үйлэдбэрилгэ жэлдээ 15 процентээр дээшэлнэ. Горнорудна промышленность болон үнгэтэ металл үйлэдбэрилгэhөө гадна, химическэ, электротехническэ, станок ба прибор бүтээлгын, радиоэлектронно промышленность, индустриин бусадшье hалбаринууд байгуулагдана, хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность баhал түргөөр хүгжэнэ.

Арменийн промышленна предприятинуудай коллективүүд абаhан социалистическэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг. Долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан 1959, 1960 оной даалгабаринууд болзорhоо урид дүүргэгдээ. Промышленностиин хүдэлмэришэд республикынгаа hайндэрэй урда тээ долоон жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын дурбэ hарын даалгабариие болзорhоонь hураргүй урид дүүргэhэн байна.

Хүдөө ажахыдашье мүн лэ ехэ амжалта туйлагдаа. 40 жэлэй туршада уhалалгын каналнуудые бариха, хэдэн арбаад мянган гектар намаг, намагтай газар хатааха талаар нилээд горьтой хүдэлмэри хэгдээ. Тэрэнэй ашаар республикынгаа хүдөө ажахые үндэhөөрнь шэнэдхэн хубилгажа шадаабди.

Армян арадай баян дэлгэр байдал, соёл болбосорол туршаа элидхэлшэ удаан хэлээ. Соёл болбосоролой хэмжээябуулгада гаргашалха нилээд ехэ мүнгэ Совет гүрэн жэл бүри үгэдэг. hүүлэй 15 жэлэй туршада республика дотор 1,6 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаhан, ажалшадта үгтэhэн байха юм. Гадна хүдөө нютагуудта 77 мянган гэр колхознигууд баряа.

Советскэ Арменийн хүн зон бултадаа үзэг бэшэг таниха, эрдэмтэй. Совет эрдэмэй хүгжэлтэдэ Арменийн эрдэмтэд хубитаяа нилээд горьтойгоор оруулhан байха. Уран зохёол болон искусство урагшаа холо дабшаа.

Совет засагай түлөө, ажахы, эрдэм, соёлоо хүгжөөхын түлөө Арменийн ажалшадай тэмсэлые Советскэ Союзай агууехэ Коммунистическэ партиин үнэн сэхэ, дайшалхы отрядуудай нэгэн—Арменийн Компарти хүтэлбэрилөө. Социалистическэ байгуулалтын бүхы шатануудта манай партиин жэнхэни хараа бодолые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ Арменийн Компарти КПСС-эй Центральна Комитедэй урдань табиhан бүхы зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг, марксизм-ленинизмые болон манай партиин бата жагсаалые мүхэшэгүй зоригтойгоор сахин хамгаалдаг байгаа.

Арменийн Коммунистическэ парти өөрынгөө 40 жэлэй hайндэртэ КПСС-эй Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсанхай хүрэжэ ерээ. Арменийн Компарти манай орондо коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ партиин Центральна Комитедэй найдамтай түшэг тулгуури хододоо байгаа, саашадаашье байха.

Советскэ Арменийн хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад саашадаашье хаба шадалаа гамнангүй, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин табиhан ашуехэ хараа зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ, асари ехэ долоон жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта туйлаха гэжэ баярай суглаанда хабаадагшадай үмэнэhөө, республикын бүхы ажалшадай үмэнэhөө КПСС-эй Центральна Комитедые, Советскэ правительствые болон нүхэр Н. С. Хрущевые өөрыень нүхэр Заробян найдуулба.

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэhэн үгэ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев баярай заседани дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Үгэ хэлэжэ байхадань нэрьемэ удаан альга ташалга нэгэтэ бэшэ болоhон байна. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

Хүндэтэ нүхэд, ханинар! Совет засагай тогтоhоор, Арменийн Коммунистическэ партиин байгуулагдаhаар 40 жэлэй ойе Арменийн арад, тэрээнтэй хамта Советскэ Союзай аха дүү арадууд мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Арменийн олон зуун жэлэй түүхэ дотор дүшэн жэл гээшэ ехэ болзор бэшэ юм. Гэбэшье эдэ жэлнүүд Арменийн арадай шэнэ ажабайдалда эхи табижа үгөө. Социализмын зоригжуулхы хүсэнэй ашаар Арменийн арад угаа ехээр hалбаран бадараа, тэрэнэй наука болон соёл культура хүгжөө, байдалынь улам hайжараа, оюун бэлигтэн урган гараа. Коммунистическэ байгуулалтын агууехэ хэрэгтэ Арменийн ажалда дуратай, оюун бэлигтэй арад горьтой туhа нэмэри оруулна. Ехэ hайндэртэй—Совет засагай тогтоhоор, Арменийн Коммунистическэ партиин байгуулагдаhаар 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Арменийн бүхы ажалшадые — хүдэлмэришэд, колхознигуудые, интеллигенциие, партийна болон партийнабэшэ нүхэдые, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй зүгhөө, тэдэнэй даалгабаряар Н. С. Хрущев халуунаар амаршалаа.

Танай арадай ажабайдалдахи энэ тон шухала ушар гайхамшагта үдэрнүүдтэ тэмдэглэгдэжэ байна гээд Н. С. Хрущев үргэлжэлүүлэн хэлээ. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXII съезддэ ехэ бэлэдхэл бүхы орон доторнай боложо байна.

Социализмын элитэ ехэ илалтануud тухай Советскэ правительствые толгойлогшо саашань тогтожо хэлээ. Замбуулинай онгосодо совет хүнэй hуужа Газарые тойрон илалта түгэлдэрөөр hаяхан ниидэhэн тухай hануулхадаа, тэрэ иигэжэ онсолон тэмдэглэhэн байна. Советскэ наука, техникын энэ гайхамшагта илалтаар бүхы түрүү хүн түрэлтэн баясан омогорхоно. Ленинскэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр манай ороной арадуудай гаргаhан үзэгдөөгүй ехэ габьяа бүхы дэлхэй дээрэ баяр баясхалан түрүүлнэ, социализмын дайсадые hүрдөөн айлгана. Агууехэ Октябриин hайн hайхан үзэл суртал, манай арадай асари ехэ туйлалтануud эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө, эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэлдэ капиталистическэ оронуудай ажалшадые зоригжуулна. Манай орон жэл ерэхэ тудам бүри баян, хүсэн түгэлдэр болоно, тэрэнэй экономико болон соёл культура хүгжэн hалбарна. Коммунистическэ байгуулалтын талаар КПСС-эй XXI съездын хараалhан программые совет арад оролдосотойгоор, шууд сэхээр бэелүүлжэ байнхай.

Манай ороной асари ехэ бүхы амжалтануудта, ленинскэ үзэл сурталай, Агууехэ Октябриин үзэл сурталай түлөө тэмсэлдэ танай республикын арадай дүүргэhэн бага бэшэ хубита бии гээд Н. С. Хрущев хэлээ. Арменийн арад хэдэн зуун жэлэй турша соо агууехэ ород арадтай, манай ороной бусад арадуудтай нягта холбоотойгоор, таhаршагүй хани барисаатайгаар ажаhууна. Гадаадын эзэмдэгшэдтэй, хаанта засаггай, помещигүүд болон капиталистнуудтай олон удаан жэлдэ хэгдэhэн тэмсэлэй үедэ бии болоhон энэ хани барисаан Совет засагай түлөө тэмсэлэй үедэ, социалистическэ байгуулалтын үедэ илангаяа ехээр бэхижэhэн байха юм.

Совет Арменийн байгуулагдаhан түүхэ тухай тогтоходоо, Н. С. Хрущев иигэжэ мэдүүлээ. Кавказай арадуудай эрхим түлөөлэгшэд ажалшадай зол жаргалай түлөө хамтадаа тэмсэхэдээ, хаанта засагай хатуу шанга ноёд түшэмэдые, капиталистнуud болон помещигүүдые, буржуазна националистнуудые—Арменийн дашнагуудые, Грузиин меньшевигүүдые, Азербайджанай мусаватистнуудые нэгэн адляар үзэн ядадаг байгаа. Хамтынгаа дайсадта эсэргүү тэмсэлэй үедэ бии болоhон интернациональна заншал Закавказийн ажалшадай революционно хүдэлөөнэй гайхамшагта шэнжэ шанар болоно.

Манай агууехэ вождь, багша Владимир Ильич Ленин Советскэ Социалистическэ Арменийн үлгын дэргэдэ байhан юм. Арменийн, бүхы Закавказийн ажалшадай революционно тэмсэлые толгойлжо, марксизм-ленинизмын тугые, Октябриин үзэл сурталые дээрэ үргэжэ ябаhан дүлэтэ большевигүүд-ленинецүүд: И. В. Сталинай, М. И. Калининай, С. Г. Шаумянай, П. А. Джапаридзын, А. И. Микоянай, С. С. Спандарянай, Г. К. Орджоникидзын, С. М. Кировэй, М. Г. Цхакайн, М. Азизбековэй, И. Т. Фиолетовэй, А. Мясниковой, Б. М. Кнунянцын болон бусадай нэрэнүүдые республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд болон ажалша интеллигенци хододоо гүнзэгы ехэ баяр баясхалангай мэдэрэлтэйгээр дурдажа ябахал. Совет засагай илалта Арменийн арадые усадхан үгы хэгдэхэ ябадалhаа абаржа, тэрээндэ национальна бэеэ даанхай байдал хангаа, зол жаргал тээшэ, экономико болон соёл культураяа хүгжөөн дэбжээлгэ тээшэ зам нээжэ үгөө.

Азербайджанай, Грузиин, Арменийн, Дагестанай, Горско Республикын коммунистнуудта 1921 оной эхеэр В. И. Ленинэй эльгээhэн бэшэг соо электрификаци хэхэ, газар уhалха шухала байhан тухай тусгаар тэмдэглэгдэhэн байгаа гээд Н. С. Хрущев тэмдэглээ. Советскэ Росси Арменийн арадта hайн hайхан, аха дүүгэй материальна туhаламжа үзүүлhэн байгаа. Ороноо үргэлжэдэнь электрын элшэ хүсөөр хангаха шухала байhан тухай ленинскэ заабари Арменийн коммунистнуудай ажал-ябуулгын дайшалхы программа болоhон байха юм. Ороноо электрын элшэ хүсөөр хангаагүй hаа, социализм, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха аргагүй бшуу. Энэ программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ бидэнэр мүнөө омогорхолтойгоор хэлэжэ шадаха байнабди.

Совет засагай тогтоhонhоо хойшо Арменидэ 30 томо, дундуур электростанцинууд баригдаа. Мүнөө Арменидэ 2,7 миллиард үлүүтэй киловатт-час электрын элшэ хүсэн жэл бүри гаргагдана. Энэ хадаа бүхы хаанта Росси дотор 1913 ондо гаргагдадаг электрын элшэ хүсэндэ орходоо 1,4 дахин ехэ юм. Совет Армени электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Япон, Итали гэхэ мэтын хүгжэнги капиталистическэ оронуудые холо ахижа гаранхай. Республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэг электрын элшэ хүсэнэй хүн бүхэндэ хүртэсэ Турциинхида орходоо 15 дахин, Иранайхида орходоо 41 дахин ехэ юм.

Элшэ хүсэнэй хүсэтэ үндэhэ hуури, байгаалиин элбэг ехэ баялиг арадай ажахые тон богонихон болзор соо индустриализацилха арга олгоhон байна гээд Н. С. Хрущев саашань хэлээ. Совет засагай тогтоhонhоо хойшо 500 шахуу завод, фабрика, бусад томо промышленна предприятинууд баригдаа. Имагтал дайнай хойто тээхи үедэ Ереван городтохи алюминиин завод, зэдэй-молибденовэ комбинадууд, Ахтальска руднигууд гэхэ мэтын томо предприятинууд баригдаа, Алавердскэ зэдэй-химическэ, Кафанска зэдэй-рудагай комбинадууд горьтойгоор үргэдхэгдөө. Мүнөө республика түрүү техникээр хангагдаhан, хүсэ ехэтэй олон hалбаритай промышленностьтай болоо. Энэнь республикын экономикодо гол hуури батаар эзэлдэг болоhон байна. Республикын промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1913 онойхидо орходоо 70 шахуу дахин нэмэhэн байна.

Республикые индустриализацилхын түлөө тэмсэлэй үедэ Арменийн хүдэлмэришэн анги, гайхамшагта инженер, техникүүд—үйлэдбэриие эмхидхэгшэд урган гаража, хатуужаа.

Баку—Тбилиси—Ереван гэhэн газопровод тухай хэлэхэдээ, Н. С. Хрущев иигэжэ заагаа. Энэ барилгые арадуудай хани барисаанай газопровод гэжэ Закавказийн ажалшад нэрлэhэн байна. Энэ хадаа тон hайн, зүб нэрэ болоно гээд тэрэ ажаглалта хэhэн байна. Арменийн элшэ хүсэнэй түхеэрэлгэнүүд Азербайджанай, Грузиин аха дүү республикануудай элшэ хүсэнэй түхеэрэлгэнүүдтэй hаяхан нэгэдхэгдэhэн байгаа. Тиигэжэ Закавка-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ССР-эй Оборонын министрын ЗАХИРАЛТА

...оной Майн 9. № 90 Москва город.

...хэд солдадууд, матросууд, сержантнууд, старшина-...

...хэд офицернүүд, генералнууд, адмиралнууд!

...ллеровскэ Германие диилэhэн түүхэтэ илалтын үдэ...бан зургаан жэлэй ойе совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ ...үд мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

...мецкэ фашистска булимтарагшадтай хэгдэhэн тэмсэ...лы хүндэ хүшэрыень Советскэ Союз бэе дээрээ даажа ...дайсание бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ дүүргээ. ...ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ манай ара...ргаhан баатарлиг габьяа ажалшадай зол жаргалай ...коммунизмын хүсэдөөр илан мандахын түлөө тэмсэ...дарта түүхэдэ алтан хуудаhан боложо, хэтын хэтэдэ ...эн орохол.

...тын hайндэрөөр дашарамдуулан, Совет Армиин, Да...эрэгэй Флодой личнэ составые, Эсэгэ ороноо хамгаал...гууехэ дайнда хабаадаhан бүхы хүнүүдые амарша...ндэшэлнэб.

...дирхамни:

...юдэр, Майн 9-дэ манай Эхэ ороной ниислэл—Москва...эна республикануудай ниислэлнүүдтэ, баатар-горо...Ленинградта, Сталинградта, Севастопольдо, Одессэдэ ...ерийскэ хорин буудалгаар салют үгэхэ.

...анай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай ...олоhон байлдаануудай үедэ наhа барахан баатарнуудыг ... мүнхын алдар соло!

...овет арад, тэрэнэй эрэлхэг зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ...а болтогой!

...рэл Советскэ правительство мандаха болтогой!

...анай бүхы илалтануудые эмхидхэн зоригжуулагша ...хэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

...ССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

АЛДАРТА ДҮШЭН ЖЭЛ

Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгын үргэлжэлэл

зиин элшэ хүсэнэй нэгэн түхеэрэлгэ—Закавказиин бүхы республикануудай промышленностиие саашадань хүгжөөхэ бата найдамтай үндэһэ һуури байгуулагдаа.

Өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө, шэнэ байдал зоҺёохын түлөө олон арбаад жэлдэ хэһэн тэмсэлэйнгээ үедэ Закавказиин аха дүү республикануудай арадуud иимэ нягта хани барисаатай болоһон байгаа. Арадуудай хани барисаан хадаа Совет засагай угаа ехэ туйлалтануудай нэгэн болоно. Энэ аха дүүгэй хани барисаае аршалан хамгаалжа, хүгжөөжэ байха хэрэгтэй!

Эсэгэ ороноо хамгаалгыг Агууехэ дайнай үедэ Арменийн арадай хүргэһэн туһа нэмэриие тэмдэглэхэдээ, Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ. Долоон жэлэй түсэб хадаа манай ороной хүгжэлтын шухала шата болоно. Советскэ Союз бүхыдөө, тусхайлбал, Армени арадайнгаа ажахые хараалагдаһандаа орходоо һураггүй түргэнөөр хүгжөөхэ байна. Арменийн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэрэнүүдые Советскэ правительствые толгойлогшо дурдаа. Республикын хүдэлмэришэн ангиин үүсхэл эдэбхи, ажалай габьяануud хадаа долоон жэлэй даалгабаринуud дүүргэгдэхэ, үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэһэн этигэл түрүүлнэ гээд тэрэ хэлээ. Зүгөөр илалта зүн дэгээн туйлагдадаггүй. Долоон жэлэй түсэбэй зорилгонуудые дүүргэхын тулада бүри ехээр, улам оролдосотойгоор ажаллаха хэрэгтэй. Үйлэдбэриин хүсые саашадань таһалгаяагүйгөөр ургуулан нэмээхэ хэрэгтэй. Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор республикын промышленность хоёр үлүүтэй дахин ургахаар хараалагданхай бшуу.

Нинтынгээ хэрэгэй аша туһые харалсан, ойн баярай удэрнүүдтэ амжалтануud, мүн дутуу дунданууд тухайгаа дурдаха хэрэгтэй гээд Советскэ правительствые толгойлогшо тэмдэглээ. Долоон жэлэй үедэ шиидхэгдэхэ ёһотой шухала зорилгонуудые дүүргэхын тулада бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн эмхидхэхэ шухала болоно. Республикын промышленностиин арга боломжонууд мүнөө хүрэтэр үшөөл дутамагаар ашаглагдадаг байна. Продукци бүтээн гаргаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар гүрэнэй даалгабаринуудые дүүргэдэггүй предприятинууд Арменидэ үшөөл бии. Зарим заводуудта хии гаргашануудай ехээр хэгдэдэг, голодоһо гаргадаг, продукциин шанарай муу байдаг ушар үзэгдэдэг байха юм.

Гэр байра барилгада гүрэнэй һомолһон мүнгэ зөөриин хүсэдөөр ашаглагдадаггүй байһан баримтые мүн лэ тэсэжэ болохогүй гээд Н. С. Хрущев үргэлжэлүүлэн хэлээ. Горьтойхон дутуутай гэр байрануудые ашаглалгада үгэдэг тааруугүй ябадал үшөөл гарадаг байна.

Хүдөө ажахын асуудалнуудта тогтоходоо, Н. С. Хрущев иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Арменийн колхоз, совхозуудай ажалшад бага бэшэ амжалтануудые туйлаһан байна. Хүдөө ажахын бүхы продукци 1960 ондо сасуулагдамал сэнгээр 1913 оной хүдөө ажахын продукциин 10 дэ

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлһөө зарим жэшээнүүдые дурдаха зуураа, Советскэ правительствые толгойлогшо иигэжэ хэлээ. Саашадаа бүри ехэ хэмжээндэ хүрэхын, эдеэ хоолой элдэб зүйл болон эд бараа бүри элбэгээр гаргахын тулада, арадай өөһэдынтөө хэрэглэмжые бүри хүсэдөөр хангахын тулада өөһэдтөө эрилтэ ехээр хэдэг болохо хэрэгтэй.

Коммунистическэ байгуулалтын аша туһые харан, арадай байдал улам саашадань һайжаруулхын тулада мүнөө хүдөө ажахые бүри түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй. Хүнэй хэрэглэмжэдэ орходоо бүри ехээр хүдөө ажахын продукт абадаг болохо зорилго КПСС-эй ЦК-гэй январнин Пленум табиһан байна. Орооһо таряа, мяха, һүүлбэгээр абаха талаар ЦК-гэй Пленумэй хараалһан хэмжээябуулганууд яһала дүүргэгдэхээр. Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Совет Арменийн хүдөө ажахын ажалшад орон дотор продуктнуудые, промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эдые бүри элбэгээр абахын түлөө тэмсэлэй ниитын хэрэгтэ эрхим туһа нэмэри оруулха, коммунистическэ байгуулалтада шэнэ амжалтануудые туйлаха байһаниинь лабтай гээд Н. С. Хрущев мэдүүлээ.

Соёл культура болон наукые хүгжөөлгэдэ армян арадай туйлаһан амжалтануud тухай Н. С. Хрущев саашань хэлээ. Ажалшадай байдалай улам һайжаржа байһые юун эли тодоор гэршэлнэб гэхэдэ, хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудай бодото олзо улам дээшэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Арменийн колхозуудай мүнгэн олзо 1953 онойхидо орходоо хоёр дахин ехэ болоһон байна. Совет засагай тогтоһонһоо хойшо Арменидэ өөһэдын научна хүдэлмэрилгэшэд урган гараа. Мүнөө үедэ 10 дээдэ һургуулида, 79 научна эмхи зургаануудта бодото болон теоретическэ ехэ удхашанартай зорилгонуud амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байдаг. Ядерна физикын, астрофизикын, одо мүшэнэй астрономиин, математикын, тоололгын техникын, кибернетикын болон бусад шухала асуудалнуудые Арменийн эрдэмтэд мүнөө амжалтатайгаар шиидхэжэ байна. Арменийн литература советскэ болон дэлхэйн литературын түүхэдэ эрхим һуурняа эзэлдэг юм.

Манай Эхэ орон хадаа элдэб шалтагаанаар, хэзээдэ нэгэ Эхэ оронһоо гаража ошоһон олон түмэн армянуудта ажал хэхэ, зохёохы хүдэлмэри эрхилхэ, арадтаа алба хэхэ үргэн ехэ хараа зам нээжэ үгөө.

Советскэ Социалистическэ Армени хадаа армян арадай эрхим хүбүүд, басагадые бэ тээшээ татадаг центр болоһониинь сохомтой гээд Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглээ.

Эхэ орондоо бусажа ерэгшэдэй ажал болон ажабайдал тухай республикын организацинууд саашадаа анхарал оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Үгынгөө түгэсхэлэй хубида, Советскэ правительствые толгойлогшо уласхоорондын асуудалнуудта тогтожо хэлэһэн байна. Баруун гүрэнүүдэй сэрэгэй монополинуудай буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэржэ байһан тухай хэлэхэдээ, тэрэ иигэжэ заагаа. Буу зэбсэгэй, илангаяа ядерна зэбсэгэй нөөсэнүүд арадуудта угаа ехэ аюултай. Хэрбээ империалистнуудай дэлхэйн шэнэ дай һүжэрөөжэ шадаад байгаа һаань, һанаандаа оруулха аргагүй ехэ хохидол болохо, материальна баялигууд һандаргадаха байна.

Дэлхэйн шэнэ дайн заатагүй болохо гэһэн һанамжые арадуудай зүбшөөжэ шадахагүй байһаннинь лабтай. Атомаар заналта хэдэг империалистнуудта городуудаа үнэһэн тоброг болгуулхагүйн, үрэжэл ехэтэй газар болон сад сэсэрлигүүдээ хооһон губи болгуулхагүйн тулада арадуud хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Эб найрамдалай түлөө, һүртэ ядерна дай зайсуулхын түлөө тэмсэлдэнь хүн түрэлтэндэ Советскэ Союз, хүсэн түгэлдэр социалистическэ лагерь бата бэхи түшэг тулгууринь боложо үгөө. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха хараа бодол баримталдаг Советскэ Союзай, хүсэн түгэлдэр социалистическэ лагериин бии байһан ушар угаа ехэ зол жаргал болоно гээшэ. Эдэнэр хадаа дай һүжэрөөхые эрмэлзэдэг хүсэнүүдэй амыень татадаг эрхэ нүхэсэл боложо үгэнэ.

Буу зэбсэг хуряаха асуудалаар ойрын саг соо Советскэ Союзай болон Америкын Холбоото Штадуудай правительствонуудай хоорондо хэлсээн болохо ёһотой юм гээд Н. С. Хрущев хэлээ. Бидэнэр эдэ хэлсээнүүдтэ ехэ һайнаар бэлэдхэжэ байнабди. Нүгөө таламнай эдэ хэлсээнүүдтэ мүн лэ нимэ харюусалгатайгаар хандаха бэзэ гэжэ найданабди.

Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо һаа, баруун оронуудтай, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудтай харилсаагаа һайжаруулхын тулада бидэнэр урда тээншье оролдолго гаргадаг байгаабди, мүнөөшье оролдолго гарганабди. Энэ хадаа бүхы оронуудай арадуудай аша туһада хамаатай уласхоорондын тон хурса асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ угаа шухала удхашанартай.

Бидэнэр буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэхые, Европодо дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые усадхахые, Германитай эбэй договор баталхые, тиигэжэ оронуудай хоорондохи харилсаа заһаруулан һайжаруулгада һаад хэдэг, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал аршалан хамгаалха, хангаха хэрэгтэ түбэг татадаг һаад һаалтануудые зайсуулхые бидэнэр хүсэнэбди. Социальна болон политическэ байгуулалтаһаа дулдыдангүйдөөр бүхы гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха эрхэ байдал бии болгохые арадуud хүсэнэ.

Кубада эсэргүү эзэрхэг түримхэй добтолго уласхоорондын оршон байдалые бүри шахардуу болгоо. Зүгөөр бидэнэр дэлхэйн бүмбэрсэгэй энэ райондохи ушар байдалай саашанхи хүгжэлтые этигэлтэйгээр хараахые хүсэнэбди. США-гэй гүрэнэй ажал-ябуулагшад зүб тобшолол хэхэ, боложо үнгэрһэн юумэнһээ зохихо һургаал абаха бэзэ гэжэ арадуud хүлеэнэ.

Лаосто боложо байһан ушар тухай тогтоходоо, Женевэдэ болохоёо байһан зүблөөн урагшатай байха бэзэ гэжэ хүсэжэ байһанаа Н. С. Хрущев элирхэйлэн мэдүүлээ. Зүблөөнэй урагшатай байхын тулада тиимэ ехэ юумэ хэрэгтэй бэшэ. Баруун гүрэнүүд Лаосые сэрэгэй добтолго хэхэ газар болгохо оролдолгоһоо арсаха, тэрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахаяа болихо ёһотой. Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо һаа, сэрэгэй эзэрхэг түримхэй бүлгэмүүдтэ Лаосой хабаададаггүй, бэеэ даанхай, бэеэ абанги гүрэн байхыень хүсэжэ байһанаа бидэнэр үшөө дахин мэдүүлнэбди.

Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта үндэһэлэн, шахардуу шанга байдал һуларуулха, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа һайжаруулха политикые Советскэ правительство оролдосотойгоор, шууд сэхээр бэелүүлнэ гээд Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглээ. Ленинскэ энэ политика зүб байһанаа хүсэдөөр харуулаа. Советскэ Союзай, социалистическэ лагериин оронуудай амгалан ёһоной политикын бүхы дэлхэйн арадуудай бултанайнь зүгһөө мэдэрэгдэдэг, хүндэлэгдэдэг байһые тэмдэглэхэдэ бидэндэ ехэ аятай байна. Энэ политика хадаа арадуудта амгалан байдал хангажа, һандарал ехэтэ шэнэ дайнай аюулһаа тэдэниие зайсуулна, арадуудай эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлнэ, эб найрамдалай, дэбжэлтын дайсадай һанаашалганууdые таһалдуулна. Иимэ политикые бидэнэр саашадаашье оролдосотойгоор бэелүүлхэбди.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй амаршалгые сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро Н. С. Хрущев уншаһан байна. Совет Арменийн, тэрэнэй Коммунистическэ партийн дүшэн жэлэй ойн, ашуусхэ Эхэ орон—Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай хүндэлэлдэ, СССР-эй арадуудай аха дүүгэй бата бэхи хани барисаанай, Советскэ Союзай Коммунистическэ партийн хүндэлэлдэ зорюулан, тэрэ юрөөлнүүдые табяа.

***

Аха дүү республикануудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үгэ хэлэхые сугларагшад угаа урин налагайгаар угтаба. РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. Н. Органов, Украинын ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. С. Коротченко, Белоруссиин ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. И. Козлов, Узбегэй ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Я. С. Насриддинова, Казахстанай Компартийн ЦК-гэй секретарь Н. Д. Джандильдин, Грузиин Компартийн ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. П. Мжаванадзе, Азербайджанай Компартийн ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Ю. Ахундов, Литвагай Компартийн ЦК-гэй секретарь В. Ю. Нюнка, Молдавиин Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. С. Кодица, Латвиин Компартийн ЦК-гэй секретарь А. Э. Восс, Киргизийн Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ К. Д. Дикамбаев, Таджикистанай Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Р. Рахматов, Туркмениин Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. А. Аннаниев, Эстониин Компартийн ЦК-гэй секретарь О. О. Меримаа, партийн Дагестанай обкомой секретарь Р. А. Эльдарова коммунизм байгуулгада шэнэ амжалта туйлахые армян арадта хүсэһэн, һайндэрөөрнь амаршалһан байна.

Баярай суглаанда хабаадагшадые эдир ленинецүүд-пионернүүд амаршалба. Эдэ эдиршүүл коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ зоримгойгоор жагсахаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партийн Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг баяр баясхалангай оршон байдалда баталан абтаа.

Һүүлээрнь Я. Н. Заробян түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. Армян арадта амжалта хүсэһэнэйнь, үнэн зүрхэнһөө амаршалһанайнь түлөө үгэ хэлэһэн хүнүүдтэ баясхалан хүргөөд, баярай суглаан дүүрэбэ гэжэ тэрэ соносхобо.

Партийн гимн —«Интернационалай» һүр жабхаланта аялга зал соогуур зэдэлнэ. Суглаанда хабаадагшад партийн магтаал дуус хүл дээрээ дуулалдана.

Социализмын ороной саашанхи хүгжэлтын үндэһэ һуури—СССР-эй аха дүү арадуудай бата хани барисаа мандуулһан ленинскэ национальна политикын залиршагүй хүсые Ереванда болоһон баярай суглаан эли тодоор харуулһан байна.

(ТАСС).

Ереванда митинг болобо

ЕРЕВАН, майн 7. (ТАСС). Совет засагай тогтоһоор, Арменийн Коммунистическэ партийн байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдан, городой ажалшадай митинг мүнөөдэр республиканска стадион дээрэ болоо.

Арменийн КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Я. Н. Заробянай нээһэн митинг дээрэ, Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэн О. Джаукян, Норашен гэжэ тосхоной колхозой түрүүлэгшэ Г. Авакян, Ленинскэ Майн восстаниин нэрэмжэтэ бүд нэхэлгын комбинадай нэхэгшэ М. Антонова, Джил тосхоной колхозой звеньевой М. Аббасова, академик В. Амбарцумян, Ереванай университедэй студентка Д. Манасерян гэгшэд үгэ хэлээ.

Коммунизм байгуулха, Советскэ Союзай Коммунистическэ партийн XXII съездые эрхимээр угтаха хэрэгтэ социалистическэ Арменийн ажалшад бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди гэжэ алдарта дүшэн жэлэй ойн гайхамшагта үдэртэ мэдүүлнэ гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаае, коммунистическэ байгуулалтада бүхы дэлхэйе гайхуулһан илалтануудта совет арадые хүтэлһэн коммунистнуудай агууехэ партийе магтаһан үгэнүүд хэлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев сугларагшадай зүгһөө нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан, ехэ үгэ хэлээ. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан байна. Н. С. Хрущевой үгэ хэлэжэ байхада митингдэ хабаадагшад нэгэтэ бэшэ нэрьесэ альга ташаа.

ЛЕНИНСКЭ ШАНГАЙ ЛАУРЕАДУУД

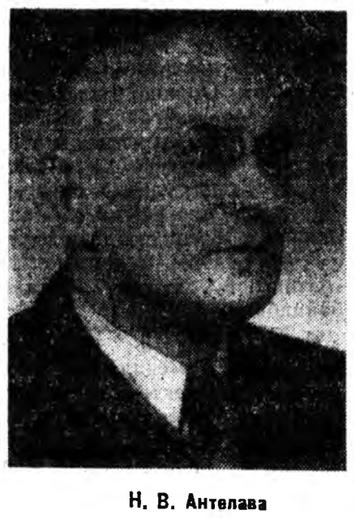

Н. В. Антелава

Н. В. Коновалов

Ф. Г. Углов

Б. З. Линберг

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Ук

Сэрэгэй нэрэ зэргэнүүдые олгохо ту

Сэрэгэй иимэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ

Армийн генерал **Голиков** Филипп Ивановичта.

АРТИЛЛЕРИИН ГЛАВНА МАРШАЛ

Артиллериин маршал **Варенцов** Сергей Сергеевичтэ.

ХЭЛХЕЭ ХОЛБОО СЭРЭГҮҮДЭЙ МАР

Хэлхеэ холбооной сэр генерал-полковник Алексей Ивановичта.

АВИАЦИИН МАРШ

Авиациин генерал-пол **Савицкий** Евгений Яко та.

ИНЖЕНЕРНЭ СЭРЭГҮҮДЭЙ МАР

Инженернэ сэрэгүүдэ рал-полковник Пр Алексей Ивановичта.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүү **Л. БРЕЖ**

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секр **М. ГЕОРГА**

Москва, Кремль.
1961 оной майн 6.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Ук

Тусгаар аюултай гэмтэ ябадал тэмсэл шангадуулха тухай

Тусгаар аюултай гэмтэ ябадалтай тэмсэл шангадуулха зорилгоор СССР-эй Верховно Советэй Президиум иигэжэ ТОГТООБО:

1. Гүрэнэй ба олониитын зөөри хэтэрхэй ехээр үбэршэлһэнэй түлөө, хэмэл мүнгэ болон үнэтэй, шухаг саарһа саашань тарааха зорилгоор дархалһанай гү, али тарааһанай, тиигэжэ хубиин олзобори эрхилһэнэй түлөө, мүн тэрэшэлэн заһардаггүй тусгаар аюултай гэмтэдтэ болон залан заһаруулгын газарнуудта байжа зүб замда орооһон хаалтын хүнүүдые аладаг гү, али захирха эрхэтэй хүнүүдтэ добтолон ородог гү, али тэдэл зорилгоёо дүүргэхын хойноһоо гэмтэ хүнүүдые бүлэг болгон эмхидхэдэг гү, али тиимэ бүлэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, хүшэр хүндэ гэмтэ ябадалай түлөө сүүдлүүлһэн сааза хэрэглэжэ, буудан алажа болохо.

Тэрэнэй дашарамда ССР Союзай болон союзна республикануудай уголовно хуулинуудай гол үндэһэнэй 22-дохи статьяе иигээд бэшэхэ:

«Эхэ орондоо урбаһанай, шпионаж, диверси, алуур хэһэнэй, бандит болоһоной, хэмэл мүнгэ болон үнэтэй, шухаг саарһа саашань тарааха зорилгоор дархалһанай гү, али тарааһанай, тиигэжэ хубиин олзобори эрхилһэнэй, хүниие зорюута алаһанай түлөө харюусалга тогтоохо тухай ССР Союзай болон союзна республикануудай уголовно хуулинуудай статьянууд дотор заагдаһанай ёһоор, зэбүүрхэмэ муухайгаар хүниие зорюута алаһанай, гүрэнэй гү, али олониитын зөөри хэтэрхэй ехээр үбэршэлһэнэй түлөө, мүн дайнай үедэ гү, али байлдаанай эрхэ байдалда—ССР Союзай хуулинуудаар тусхайлан хараалагдаһан ушарнуудта тусгаар хүшэр хүндэ ондоошье гэмтэ ябадал гаргаһанай түлөө — толгойн сааза хэрэглэжэ—буудан алажа болохо. Тэрэ хэһээлтын хэмжээн илангаяа хүшэр хүндэ ушарнуудта — толгойн саазын үгы болгогдохо үе хүрэтэр хэрэглэгдэхэ.

Толгойн сааза—буудан алалга гээшэ мүн заһардаггүй, тусгаар аюултай гэмтэдтэ болон залан заһаруулгын газарнуудта байжа зүб замда орооһон хаалтын хүнүүдые аладаг гү, али захирха эрхэтэй хүнүүдтэ добтолон ородог гү, али тэрэл зорилгоороо гэмтэдые бүлэг болгон эмхидхэдэг гү, али тиимэ бүлэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, хүшэр хүндэ гэмтэ ябадал гаргаһанай түлөө сүүдлүүлһэн хүнүүдтэ хэрэглэгдэхэ.

Гэм хэхынгээ урда тээ арба найма наһа хүрөөгүй байһан хүнүүдтэ, гэм хэхэ үедөө гү, али приговор гаргаха хаһада жэрмэһэн, нарайлха болонхой эхэнэрнүүдтэ толгойн сааза хэрэглэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаха ёһогүй. Сүүдэй приговор дүүргэжэ эхилхэ үедэ жэрмэһэн, нарайлха тэмдэгтэй эхэнэрнүүдтэ толгойн сааза хэрэглэжэ болохогүй».

2. Гүрэндэ харша ябадал гаргаһанай тулловно харюусалга тухай лиин 24 статьяда иимэ тай хоёрдохи бүлэг нэ

Хубиин олзобори эрхилһэн «тиимэ үйлэ гүүд — арбаһаа арбан жэл хүрэтэр эрхыень гаар, зөөриень абалг али толгойн саазаар, ень абалгатайгаар хэнэ

3. Заһардаггүй аюултай гэмтэдтэ болон заһаруулгын газарнуудт жа зүб замда орооһон х хүнүүдые аладаг гү, хирха эрхэтэй хүнүүдтэ толон ородог гү, али тэ рилгоороо гэмтэ хүнүүд лэг болгон эмхидхэд али тиимэ бүлэгүүдтэ тэйгээр хабаадалсада шэр хүндэ гэмтэ ябад гаһанай түлөө сүүдл хүнүүдые — наймаһаа жэл хүрэтэр эрхыень хэһээхэ гү, али толгой хэрэглэхэ гэжэ тогтоох

4. ССР Союзай союзна республикан уголовно хуулинуудай һэн дэбтэрэй 44-дэхи да хубилалта оруулх статьягай дүрбэдэхи иимээр бэшэхэ:

1). Тусгаар аюултай тэ;

2) Эрхэеэ хаһагдаһан болзорһоо урид таб гү, али олоной хинамж тагтаа үлөөгдэһэн — хэһээлтээ амсаагүй зөөлэрүү хэһээлтээр лүүлһэн хэһээлтынгээ дүүрэхэһээ урид ондоо ябадал дахин гаргаад лүүлһэн хүнүүдтэ;

3). Гүрэндэ эсэргүү аюултай гэмтэ ябадал лөө, бандит болоһоной, мүнгэ гү, али үнэтэй, саарһа дархалһанай, һанай, мүнгэнэй эрьесы журам хазагайруулһан рэнэй болон олониитын хэтэрхэй ехээр үбэршэ хүниие зорюута зэбүүр алаһанай, хүшэр хүн шолонтойгоор эхэнэ хүсөөрөө эдлэһэнэй гү, һаяа хүсөөгүй эхэнэр хүсөөрөө эдлэһэнэй, дээрмэ хэһэнэй, эдилг һанай, үгэһэнэй гү, а шэр хүндэ хойшолон эдилгэ үгэлгэ, абалгад шалһанай түлөө гэмн хүнүүдтэ—нютагтань болзорһоонь урид хин сүлөөлдэг, хэһээлтынь сагта ондоо зөөлэрүү тэ үгэдэг гурим хэрэгл

5. ССР Союзай болон на республикануудай но хуулинуудай үндэһэ тэрэй 24 статьягай уголовно харюусалга рэндэ харша гэмтэ я түлөө хабаадуулха тух лиин 1—10, 14, 15, 27 статьянуудаар х даһан гэмтэ ябадал түлөө сүүдлүүлһэн тэ сүүдэй шиидхэбэр мэлтэ хэһээлтэ болгон һоо табан жэл хүрэтэ тэ үгтэжэ болохо.

6. Союзна республ дай Верховно Советэй диумүүдтэ, союзна ре кануудай уголовно нуудта хубилалта, н нүүдые энэ Указда дуулан оруулхые дурд

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүү **Л. БРЕЖ**

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй секре **М. ГЕОРГА**

Москва Кремль
1961 оной майн 5.

КПСС-эй XXII съездын хүндэлэлдэ

1360 га хүргэбэ

Арай хүдэлмэриие эмгэр ябуулжа байһан манай Адагай (Кяхтын р-н) отделениин механизмууд 1360 гаран гектар газар хахалаад байна. КПСС-эй XXII съездын шэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ тохожо, ажалайехэ амжалта түйлахаар шиидэһэн. Коллективнууд М. Жамбалов, С. Казаков, И. Кожин, Н. Дашипылов гэгшэд нэг соогоо 8—10 га газар хахална.

Маг дээрэ: тракторист Василий Жамбалов хахалсан газараа шалгажа байна.

С. Климовэй фото.

Оло мянгые арьбалнабди

Долоон жэлэй гүрбадахи жэлдэ амжалта түйлан, түрэл партиингаа XXII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Долоон жэлэй даабари дүүргэхэ хэрэгтэ промышленна предприятинуудай уралан нарижуулагшад ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Тэдэнэй ажал хэрэгһээ, эдэбхи үүсхэлһээ бар хүсэнэй ажал оньһожоруулга ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ ехээр дуулдыдаха байна.

Манай заводой түрүүшүүл уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ жэлдэ 350 мянган түхэригэй алмалта хэхэ уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Абаһан уялгаяа тэдэнэр һайнаар дүүргэжэ эхилээ. Заводой уралан нарижуулагшад жэлэй түрүүшын кварталай туршада 150 шахуу мянган түхэригэй алмалта оруулһан байха юм. Республикымнай олохон предприятинуудта хэдэ хэдэн түхеэрэлгэнүүд шэнэдхэн хубилагдаһан, уралан нарижуулагшадай коллективүүд түрүүшынгээ кварталай даалгабариие муу бэшээр дүүргэһэн байна.

Паровозо-вагонно заводой уралан нарижуулагшад эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, һайн амжалта түйлаба. Мэдээжэ болоһон уралан нарижуулагша, паровозо- механическа цехын ахалагша мастер Иван Константинович Воробьев үрэ ехэтэйгээр ажаллана. Энэ жэлдэ тэрэнэй уралан нарижуулын гурбан дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Тэрэнэйнь ашаар гурба мянган түхэригэй ашаг олзо олгогдохо болоо.

Булад шудхалгын цехын хүдэлмэришэд П. В. Костин, Н. Б. Созыкин, главна металлургын таһагай инженер Е. А. Костин гэгшэд мартеновскэ пеэшэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха арга олгоһон байна. Энэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар жэл соо 11 мянган түхэригэй алмалта хэгдэхэ болоно.

Арматурна цехын уралан нарижуулагшад Й. И. Черниговский, А. И. Макаревич, П. И. Емельянова гэгшэд шүрэб хэдэг «рекорд» маркын станок оньһожоруулба. Тэдэнэр хуушарһан энэ станок шэнэдхэн хубилагжа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдадаг болгоһон байна. Тэдэнэй уралан нарижуулгын дурадхалай нэбтэрүүлэгдһэнэй ашаар цех соо хэрэглэгдэдэг кран оньһожоруулагдажа, ажалай бүтээсэ арба дахин шахуу дээшэлүүлэгдэһэн байна.

Н. Батурин,
ПВЗ-эйн уралан нарижуулгын бюрогой начальник.

Тэжээлэй ургамал элбэгээр таригдаха

КПСС-эй ЦК-гэй январиин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсаха зуураа, манай колхозой гэшүүд ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ арга боломжонуудые тодорхойлжо, хэмжээ-ябуулганууудые харааһан байгаа. Тиихэдээ ямар ургамалнуудые тарихада нютагтаа таараха байһые хараадаа абаһан байгаабди.

Байгша ондо колхознай тарыалангаа нилээдгүй үргэдхэхэ болоно. Хэрбээ нёдондо 3 мянга гаран гектарта ороо-ho таряа тариһан байбал, тэрэнээ 636 гектараар ехэдхэхэбди. Тиихэдэ шэниисэ 271, хара таряа 172, ячмень 180 гектараар үргэдхэгдэхэ, мүн 50 га газарта горох, ячменьтэй холижо тарихабди. Нёдондо гектар бүриһөө 10 центнер ороо-ho таряа хуряаһан һаа, мүнөө жэлдэ 12 центнер гэхэ гү, али бүхы дээрээ 45 мянган центнер ургаса абтахаар хараалагдана.

Гадна, тэжээлэй ургамалнууд элбэгээр таригдаха. Үнгэрһэн жэлдэ 1000 гектарта зелёнко, 200 гектарта наран сэсэг таригдаһан байгаа. Тиин эдэ ургамалнууд таряалангайнай 25 процентые эзэлһэншье һаа, оройдоол 940 мянган тэжээлэй единицэ хоол үгэһэн юм. Шэмэ багатай эдэ ургамалнуудаа 736 гектараар хороожо, орондонь кукуруза, викэ, донник, хүсы үбһэ тариха хүсэлтэйбди. Шэмэтэ ургамалнуудые элбэгээр тариһанайнгаа ашаар нёдондонойхиһоо 2 миллион единицээр ехэ тэжээл абаха болонобди.

Мүнөө үедэ хабарай тарилга эхилжэ, хүдэлмэримнай урагшатайгаар ябажа байна. Тарилгаяа богони болзорто үнгэргэжэ, ороо-ho таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абаха зорилготойбди.

В. Будаев,
Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агроном.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри хэрэгтэй

КПСС-эй XXII съездые ургаһ. Бурядай совнархозой предприятинуудай уралан нарижуулагшад социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэй хабаадалсажа орон. Энэ жэлэй түрүүшын хоёр соо «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудай хүсэришэдэй оруулһан уралан нарижуулгын 269 дурадхалнуудые 153-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Энэхийн модоной комбинат гаран, Горхоной леспромхозо 14,5 мянган, Баргажанай леспромхозо, Итанцын леспромхозо—, Хандагайн леспромхозо—, Байгалай модоной комбинат 4800 түхэригэй алмалтаһан байна. Итанцын леспромхозой эдэбхитэй уралан нарижуулагша В. Г. Иванов нарида ороһон «МАЗ-200», «МАЗ-501» автомашинын дурдые задалан абаха, түхеэрэлгэ зохёогоо. Урдахаһан хүнэй бар хүсөөр ажаг ехэ деталиие мүнөө слесарь абажа шадаха болой. Мүн заһабарилгын цехэйн слесарь И. Т. Ивановтай МАЗ машинын двигателиин компрессор тоһодохо түхеэрэлгэ шэнэдхэн хубилгаа.

Баргажанай леспромхозой модо бэлэдхэлэй «Гусиха» гэжэ пунктын бригадир-механик В. Г. Цюпко гэгшэ заһабарилгын хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ тусхай лебёдко зохёоһон байна. Энэ лебёдко хэрэглэһэнэй ашаар жэл соо гүцба мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэхэ юм. Ээриин леспромхозой хүдэлмэришэн Г. А. Шиловэй оруулһан хоёр дурадхал заһабари хэхэ ажалые нилээд ехээр хүнгэдхэһэн байна. Шэнэ арга хэрэглэжэ эхилһэн тус леспромхоздо заһабари хэдэг слесарьнүүдэй тоо хоёр дахин үсөөрүүлэгдээ, энэ ажалда бага саг гаргашалдагшье болоо. Хандагатайн леспромхозой уралан нарижуулагша А. А. Вержинтас модо ашаха, мүн буулгаха түхеэрэлгэтэй автомашинын дүрсэ зохёоһон байна. Хүдэлмэришэнэй энэ дурадхал СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хэрэг эрхилдэг гүрэнэй комитетдэ эльгээгдэжэ, тэндэ харагдаха болоо. Энэ македэй ёноор модо шэрэдэг машинануудта тусхай энэ түхеэрэлгэ хэхэ хүдэлмэри комбинадай заһабарилгын нэгэшье мастерскойдо эмхидхэгдэдүй байна.

Гэхэтэй хамта уралан нарижуулагшадые хүтэлбэрилгэ, тэдэнэй оруулһан дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэг зарим леспромхозуудта муугаар эмхидхэгдэнхэй. Комбинадай эгээл томо предприятинууд—Шулуутайн, Хандагатайн леспромхозуудта гараар хэгдэдэг ажал оньһожоруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ талаар мүргэй юумэн хэгдэнэгүй. Тус бүриндөө хоёр мянгаад шахуу хүдэлмэришэдтэй эдэ леспромхозуудые уралан нарижуулагшадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулна. Мүн Клюевска модоной завод, Баруун Тарбагатайн леспромхоз, Сэлэнгын модоной заводуудта уралан нарижуулгын үсөөн дурадхал нэбтэрүүлэгдээ.

Комбинадай дэргэдэхи уралан нарижуулгын хэрэг эрхилхэ бюро предприяти бүхэндөө энэ хүдэлмэри һайжаруулхын зорилгоор шүхала хэмжээ абахаар болоо.

П. Яньков,
«Забайкаллес» комбинадай ахалагша инженер.

Үдэр, һүнигүй...

СЭЛЭНГЭ. **Кукурузын тарилгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтажа, гектар бүриин 350 центнерһээ бага бэшэ ургаса ургуулхаар шиидэһэн Карл Марнсын нэрэмжэтэ колхозой кукурузашан Д. Цыреторовэй даадаг звено 100 га газарта 2700 тонно наг шэбхэ зеегее. Мүнөө үедэ кукурузашад газараа уһалжа, удэр һүнигүй ажаллана.**

Мүн эндэхи 3-дахи комплеисно бригадын Ц. Жамсаранов, А. Шахиров гэгшэдэй звенонууд 180 гектар шэнэ газарта кукуруза тариха юм. Газарынь хоёр дахин дискэдэгдэжэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

А. Нагаслаев.

СОЕЛОЙ ДОБТОЛГО ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Һайн үүсхэл дэмжэгдэнэгүй

Хүн түрэлтэнэй сэгнэшэгүй баялиг болохо ном һударые ажалшадай дунда олоор тарааха, айл бүхэниие өөрын библиотекэтэй болгохо гэһэн үльдэргынхидэй һайн һайхан жэшээтэ үүсхэл республика доторнай дэлгэрһээр нилээд саг үнгэрөө.

Гэхэ зуура энэ гүрэн түрын политическэ удхашанартай хэмжээ-ябуулга Мухаршэбэрэй аймагта эмхи гуримтайгаар, олон зоной хабаадалгатайгаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Үнгэрһэн гурбан һарын туршада эд хэрэглэгшэдэй бүлгэм 6 мянган түхэригэй ном ажалшадта худалдаха түсэбөө 6495 түхэригөөр дүүргэбэшье, наанагаа амарха ёногүй һэн хагэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, энэ тоонь тус аймагта тон бага, айл бүхэн өөрын библиотекэтэй болоогүй.

Ном тараалгын энэ хүндэтэй, харюусалгатай хэрэгтэ миил 185 хүн хабаадана. Эдэнэй 14-иинь комсомол-залуушуул, 139 һурагшад, библиотекын 12 хүдэлмэришэд, колхозой 4 гэшүүд 14 багшанар болоно. Эдэнэр түрүүшын кварталай туршада арад зоной дунда арайхан гэжэ 2820 хэһэг ном тараагаа юм.

Аймаг дотор номой 3 магазинууд ажалладаг. Тэдээн соо-hoo гансал түбэй магазин (даагшань нүхэр Казарикина) һайнаар хүдэлнэ гэхэдэ болохо. Бусадынь өөһэдынгөө үүргэ дүүргэнэгүй. Жэшээнь, Хонхолын магазин (даагшань П. Белоусова) үйтан, хайша хайшаа 4 метрын зайтай харанхы набтар гэртэ байрланхай. Шэнэ, түрүү аргаар наймаалга эндэ эмхидхэгдээгүй. Тиимэһээ ажалшад хаалтын саана байгаад, таг дээгүүр эмхи гуримгүйгөөр табигдажархиһан номууд соо-hoo дуратай, хэрэгтэй номуудаа шэлэн абаха аргагүйдэнэ. Магазин ороойдоол 6 ном тараагшадтай. Энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэй залуушуулые хабаадуулха тушаа огто ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партком (секретаринь М. Фалилеев), сельпогой түрүүлэгшэ Иванов, магазинай ажал хүдэлмэри байра байдалаар һонирходоггүй, туһаламжа үзүүлдэггүй байна. Номойнь ассортимент үсөөн. Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй цом, брошюрануудогто үгы. Тиимэ номуудые аймагай түбэй магазинһаа юундэ асарнагүйбта, тэндэтнай республикын суута һаалишад, тугалшад хонишод, механизаторнууд болон бусад—замымнай заагшадай дүй дуршэл элеэр харуулһан брошюрануудбии ха юм гэхэдэ: «Колхоз, сельпо машина үгэдэггүй. Илгажа абаһан номууднай һараар тэндээ хэбтэдэг юм» гэжэ нүхэр Белоусова харюусана. Наймаалагша энэ ажалда ороhoор жэл тухай боложо байбашье, фермэ, отаранууддаар ябажа ном худалдадаггүй, малшадта ямар ном хэрэгтэйб гэжэ захилыень бэшэжэ абадаггүй, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаггүй байба.

Мүн Хонхоло тосхондо эд бараан, эдеэ хоолой хэдэн магазинууд бии. Тэд тэндэнь нэгэшье ном наймаалагдангүй байһаар.

«Эрдэм» совхоздохи номой магазинайхид (даагшань Л. Гуслякова) байра байдалаар яһала һайнаар хангагдабашье, ном тараалгаар, айл бүхэниие өөрын библиотекэтэй болгохын тула ёһотой ажал ябуулнагүй. Холын малшадаар һарадаа нэгэшье дахин эрьежэ, ном худалдаһуу, захил бэшэжэ абаһуу гэжэ наймаалагша Гусляковагай гуйлтые совхозой рабкоопые даагша нүхэр Батуев дуулахашье, дурагүй, таһа арсадаг байна. Ямар ушартайб? Бү мэдэе. Энээн тушаа Батуевһаа өөрһөөнь асуухада: «Хүдөөгөөр ябажа юу ольхилхо һэм. Эндээ һуугаа һаа, барииштаха юм гүбэ» гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусана. Тэд совхозой отделени, бригаданууддай магазин, киоскнуудта ном наймаалга эмхидхэгдээдүй. Ушар иимэһээ нүхэр Батуевай заагаашаар өөрөө библиотекэтэй болохом гэбэл, 20—30 километрын газарһаа—совхозой түб ерэжэ, дуратай номоо худалдажа абаһа гэһэн удхатай болоно. Тиимэһээ малшад дуратай ном һудараа байра дээрээ худалдажа абаха аргагүйдэнэ. Али магазиндань ном тараагшаар олон эдэбхитэйшүүл бии юм аа бы гэбэл, нэгэшье тиимэ хүн үгы.

Аймагай номой магазинуудаар ябажа, ажал худэлмэри, байра байдалтайнь танилсахада наймаалагшад, сельпонуудай зүгһөө олон дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд яһала үзэгдэнэ. Тиин эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй, тэрэнэй ном наймаалгын товаровед Е. Коневинагай зүгһөө ёһотой туһа боломоор юуншье хэгдээгүйнь элирнэ. Тэрэ дээрээ худөөгөөр тон үсөөн ябадаг, ажалшадай эрилтэ мэдэхэгүй, ехэнхи сагаа Мухаршэбэрэйнгээ түбтэ үнгэргэдэг.

Магазинуудай дунда социалистическэ мүрысөөн, абаһан уялгынгаа дүүргэлтын дүн гаргалга, коммунистическэ удаднигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэл болон бусад шүхала онол арганууд эдэбхи ехэтэйгээр олон зоной хабаадалгатайгаар ябуулагданагүй.

Түрүүшүүлэй дүй дуршэл, шадабари үргэнөөр нэбтэрүүлгэ номой базаар, шэнэ киоск нээлгэ гэхэ мэтэ элдэб олон арганууд тушаа партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой, соёл культурын эмхи зургаануудай зүгһөө ёһотой анхарал оролдолго гаргагданагүй.

Аймагай газетын хуудаһанда энэ асуудал һүүлэй үедэ баһал мартагдашанхай.

Б. Жамбалов,
манай корр.

Валентина Янькова Гусиноозерскын милициин таһагта тоо бүридхэлшөөр ажалладаг юм. Эндэхид тэрэниие эрхим дуушан гэжэ мэдэдэг, танидаг. «Манай Русланова» гэжэ олонхи зониинь дэмы хэлсэдэггүй байха. Зураг дээрэ: баянист П. Родионовой хүгжэм доро Валентина Янькова ород арадай дуу гүйсэдхэжэ байна.

Ф. МОРЕНЕЦЫН фото.

БҮХЭДЭЛХЭЙН – ТҮҮХЭТЭ ИЛАЛТА

В. КУРАСОВ
армиин генерал

☆ ☆ ☆

ийн хоёрдохи дайнай һүжэрэн, дэлхэйе эзэмдэхэ гэһэн муухай түсэб табиһан ардэ арбан зургаан жэлэй сэанэй Германиин үгэ дуугүйгөөр капитуляция тухай актда гар табигдай. 1945 оной майн 8-да ерэстдо энэ актдэ гар табигдаһан.

Гэжэ Европодохи дайн бүхэнэй-түүхэтэ илалтаар дүүрээ. Арад тэрэнэй Зэбсэгтэ хүсэнэй илалтада шиидхэхы үүргэ ногдоно байна.

Тиин 9 илалтын Үдэр гэжэ соносдоно байха юм. Фашистска Германиин илаһан энэ агууехэ илалтын ард совет арад, һайн сэдьхэлтэй, хүнүүд жэл бүри баяр ёноолгэлдэг болонохой.

Энэ түрүү хүн түрэлтэнэй мэдэй ёноор, Германиин фашизмтай тэрэнэй союзнигуудые бүхэ хэрэгтэ гол үүргые Советскэ Союз дүүргэһэн, тиихэдэ Европоно хамгаалгын Агууехэ Армиин дэлхэйн хоёрдохи дайнай туулала, шиидхэхы хубинь мүн ногдогдоһон байха юм. Зүгөөр хүүрмагаар харуулдаг бүрэ этэгэдүүд үнгэрһэн дайнда Советскэй Союзай дүүргэһэн үүргые, буруугаар харуулха, политическэ ороной илалтын бүхэнэй — түүхэтэ удхашанарые ногохо, улаасхоорондын нэрэ нь буруулха гэжэ эрмэлзэхэ этэгэдүүдэй худал хуурмагуудыгын баримтануудыг хүсэд нэнэ. Дайнда Советскэ Союзай политическэ зорилго табиһан советска-германска фронт Германиин фашизмын гол хүчэ Улаан Армиин бута сохиһай һанзад үзэхэдэ болоно.

Яаһа Советскэ Союзай табиһан политическэ зорилго юун байгааб Германиин фашизмын зүгһөө Эхэ ороондо тохёолдоһон аюулыг арилгаха, тэдэнэй зэбсэгтэ хүсэнэй бута сохихо, фашис богоолшолгоһоо сүлөөрхэдэнь Европын арадуудта туһалха, фашизмые үгы хэхэ гэһэн зорилготой байгаа. Советскэ Союзай зэбсэгтэ тэмсэл хадаа немецко-фашистска хүсэнүүдые хүсэд бута сохихо, Германиин фашис гүрэниие үгы хэхэ гэһэн хараатай һэн.

Дайнда США, Англи болон Франциин зорилгонь ондоо байгаа. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхин үедэ эдэ гүрэнүүдэй зонхилгшод Германида асэргүү дайнда арадай хүсэлые эльгүүлхын орондо, Польшые эзэмдэмсээрнь фашистска Германиие Советскэ Союзда асэргүү табиха гэжэ эрмэлзээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ США-гэй болон Англиин зонхилгшод Советскэ Союз Германи хоёр бэе бэеэ һуларуулха, тиин дайнай хойто тээ Америкын, Англиин империализмын эзэрхэхэ эрхэ байдал бии болохо гэжэ хараалһан байгаа. Тиимэһээ Англиин, Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүд зэбсэгтэ тэмсэл һуулаар, аалиханзаар ябуулһан, хоёрдохи фронт нээхэ хэрэгые һаатуулһан юм.

Советскэ Союз Германиин фашизмые илаһан бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалта түйлаха хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэжэ, фашизмын гол хүчэнүүд Африкын гү, али Баруун Европын дайнай газарта бэшэ, харин советско-германска фронт дээрэ бута сохигдоһон байгаа. Тус фронт дээрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бухы үе соо фашистска Германиин бухы хүсэнүүдэй 60—70 процентнь зэбсэгтэ тэмсэл хэжэ байба. Дайнай бухы үе соо советско-германска фронт дайнай ябуулганууудай гол газар байһан юм. Энэ фронт дээрэ ганцаал Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бэшэ, мүн дэлхэйн хоёрдохи дайнай бухы хуби заяан шиидхэгдэжэ байгаа һэн. Хойто Африкада бэшэ, харин Москва шадар болоһон агууехэ тулалдаанда фашистска Германи түрүүшын ехэ хиилдэлгэдэ оруулагдажа, «сахилгаан тургэн» дайн тухай гитлерэйхидэй түсэб таһалдуулагдаад, дайн унжагай шанартай болоһон юм.

Сталинград болон Курск шадар немецко-фашистска сэрэгүүдые бута сохиһон ябадал хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай үндэһэн хубилалта болоо. Энэ хубилалта Баруун Европодо фашистска Германида эсэргүү хоёрдохи фронт үгы байһан, гитлерэйхидэй бухы гол хүсэнүүдэе советскэ-германска фронт дээрэ барижа байһан иимэ—манайда хүшэр хүндэ үедэ болоһон юм. 1944 оной тэн багта Европодо хоёрдохи фронт нээһэн ябадал урданайхидаа адли тиимэ ехэ удхашанартай бэшэ болоод байба. Юундэб гэхэдэ Советскэ Союз болон тэрэнэй Улаан Арми хоёрдохи фронтгүйгөөр дайсаниие эсэслэн бута сохижо, сүлөөрэлтын үүргээ дүүргэжэ шадаха байһаниинь бултанда элитэ болоод байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлшын хоёр жэл соо Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хэһэндэ адли иимэ ехэ шанга добтолго түүхэдэ байгаагүй юм. Энэ добтолгын эсэстэ советско-германска фронт дээрэ фашистска Германиин гол хүсэнүүд бута сохигдоо.

Совет арад болон тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд үнгэрһэн дайнда агууехэ баатаршалга гаргажа, гансал немецко-фашистска зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүсэд илаһан бэшэ, мүн фашизмын богоолшолһон Европын арадуудые, тэрэ тоодо немец арадые сүлөөлһэн байна. Совет арадай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ энэ илалта бухы дэлхэйн түүхын ном дотор алтан үзэгүүдээр бэшэгдээ, хэтэ мүнхэдөө мартагдахагүй.

* *

Дайнай бүхы шалгалтые амжалтатайгаар барижа гараһан манай ниитын байгуулалтын булюу һайн байһан дээрэһээ бидэнэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда илаабди. Манай ниитын байгуулалтые өөрынгөө сохилтоор унагаэха гэжэ бодоһон дайсан ехэ алдуу хаа гээшэ, Советскэ бэшэ, харин немецкэ ниитын байгуулалта һандаран һалаһан байна.

Хүдэлмэришэд таряашад хоёрой бата холбоон, арадуудай хани барисаан дээрэ үндэһэлһэн манай гүрэнэй байгуулалта дэлхэй дээрэхи эгээн бата бэхи, түрүү байгуулалта мүн байһан дээрэһээнь биденэр илаабди. Совет засаг манай гүрэнэй байгуулалтые илагдашагүй хүсэтэй болгоо. Манай агууехэ ороной бухы арадууд Совет гүрэнөө хамгаалгада эбтэйгээр жэгсаһан байна. Тэрэнэйнь эсэстэ дайсан манай Эхэ ороноо намнагдажа, өөрынгөө эшээн соо хүсэд бута сохигдоһон байха юм.

«Өөһэдынгөө Совет засагые — ажалшадай засагые... аршалан хамгаалжа байнабди гэжэ хүдэлмэришэд, таряашадай олонхинь мэдэһэн, мэдэрһэн, хараһан арадые хэзээдэшье илахагүй. — гэжэ В. И. Ленин хэлээ һэн (Зохёолнууд, том 29, нюур 292).

Манай Улаан Армиин, шэнэ түхэлэй армиин, социалис гүрэнэй армиин имагта һайн шанартай байһан дээрэһээ бидэнэр илаабди. Дайнай үедэ дайсанай хүсэнүүдэй һуларжа байхадань, Улаан Армиин хүсэнүүд ургажа, бэхижэжэ, хүгжэжэ байба.

Совет гүрэнэй түүлдэр хүсэнэй гол эшэ үндэһэниинь, манай агууехэ илалтын гол эрхэ нүхэсэлынь Советскэ Союзай Коммунистическэ партии болоно. Сэсэн мэргэн, түрэл партимнэй дайсанда эсэргүү тэмсэлдэ совет арадые, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бахижүүлхэ, тэрэнэй зэргэнүүд дотор өөрынгөө нүлөө шангадахаха талаар, оронойнгоо экономикые сэрэгэй байдалда тааруулан байгуулха, хүсэтэ сэрэгэй промышленность байгуулха талаар айхабтар ехэ юумэ хэһэн байна. Партимнай фронт дээрэ, тылдэ арад ниитын дунда идеологическа, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хээ. Тыл фронт хоёрой холбоо таһалгаряагүй бэхижэжэ байба.

Гадаадын политикын талаар дайнай жэлнүүдтэ партимнай Европодо гитлерэйхидэй «шэнэ гуримые» һандаргахын түлөө, бэеэ даанхай национальна гүрэнүүдые байгуулхадань сүлөөлэгдэнэн арадуудта туһалхын түлөө амжалтатайгаар тэмсээ. Манай партиин иимэ гадаадын политикые совет арад болон бухы дэлхэйн ажалшад хүсэд дэмжэдэг байба. Дэйнай бухы үе соо манай парти марксизм-ленинизмын туг доро жагсаһан бата нэгэдэлтэй организаци байгаа.

* *

Фашизмые илаһан илалтые манай орон долоон жэлэй айхабтар ехэ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө совет арадай үзэгдөөгүй ехэ патриотическа дэбжэлтын эрхэ байдалда тэмдэглэжэ байна. Промышленность дотор, хүдөө ажахыда, транспорт дээрэ хаа хаанагүй манай ороной ажалшад энэ жэлэй октябрь соо болохоёс байгаа манай партиин XXII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар бэлдэнэ, дээшэлүүлэгдэнэн социалис уялганнуудые абана. Манай промышленность таһалгаряагүй хүгжэнэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө Англи, Франци, Баруун Германиие хамта дээрэнь абаһанһаа үлүү ехэ промышленна продукци Советскэ Союз үйлэдбэрилнэ. Манай хүдөө ажахы нилээд амжалта түйлаа. Зүгөөр хүдөө ажахымнай социалистическэ промышленностиин түргэн хүгжэлтэһөө, арад зоной улам ургажа байгаа эрилтэһээ гээгдэжэ ябана. Эрдэм ухаанай болон промышленна хүгжэлтын талаар манай орон имагта ехэ түйлалтатай. Замбуулинай «Восток» гэжэ онгосо—одон дээрэ хүниие һуулгаад, дэлхэйн түүхэдэ эгэзн түрүүлэн замбуулинда табиһан ябадал энээниие эли тодоор гэршэлнэ. Манай совет хүн, Советскэ Союзай Герой Юрий Алексеевич Гагарин түрүүшын космонавт болоо.

Хоёр социальна системын—капиталистическэ болон социалистическэ хоёр системын дэлхэйн мүрысөөн дотор капитализмын дотоодынгоо зүршэлдөөнүүдтэ дайрагдан, һандаран һалажа байхадань, социализм улам хүгжэжэ байна. Дэлхэйн капиталистическэ экономико шэнэ ехэ кризисүүдые зайсуулха шадалгүй байна. Капиталис гүрэнүүд дотор хэдэн миллион ажалшадай гуйраншалха, таряашадай гол хубиин һандаралда орохо ябадал үргэлжэлһөөр. Иимэ байдалһаа гараха гансахан аргые империалистическэ монополинууд дайн сэрэг гэжэ тоолоно. Дайн гээшэ тэдэндэ ехэ ашагтай байна бшуу. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ США түрүүтэй империалистнууд Индохитадта, Индонезидэ, Корейдэ, Малайда, Кенидэ, Гватемалада, Египетдэ, Алжирта, Оманда, Йемендэ болон Конгодо дайн сэрэг хээ, хэнэшье, мүнөө бэеэ даанхай революционно Кубада эсэргүү хорото муухай сэрэгэй добтолго хэнэ. Тиихэтэйгээ хамта Советскэ Союзда болон социалистическэ лагериин оронуудта эсэргүү дайнда бэлдэхэ ябадалаа болюулнагүй.

Зүгөөр империалистическэ монополинууд мүнөө дайнай болохо, болохогүйе өөрынгөө дураар тодорхойлжо шадахаяа болёо. Юундэб гэхэдэ мүнөөнэй эрхэ байдалда хүсэн түгэс Советскэ Союз болон бухы социалистическэ лагерь; улаасхоорондын хүдэлмэришэн, анги, тэрэнэй дайшалхы эвангард — коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинууд; Азиин, Африкын болон Латиин Америкын эб найрамдалда дуратай үрэнүүд; нейтральна оронууд; арадай-сүлөөрэлтын хүдэлөөн, эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй бухэдэлхэйн хүдэлөөн—иимэ ехэ, эмхитэй хүсэнүүд дайнда эсэргүү тэмсэл хэнэ бшуу. Дайн болон эб найрамдал тухай асуудал мүнөө үеын дэлхэйн политикын үндэһэн асуудал болоо. Энэ талаар гол үүргэ Советскэ Союзда хабаадана. Капиталис оронуудтай өөһэдынгөө харисаануудтай дотор Совет гүрэн, социалистическэ лагериин оронууд хоёр системын — капиталистическэ болон социалистическэ системэнүүдэй амгалан зэргэ ажабайха тухай ленинскэ гол ёһые эрид шуудаа баримтална. Энэ ленинскэ гол ёно социалистическэ лагериин гүрэнүүдэй гадаадын политикын үндэһэ һуурилаһан болоно, бухы түрүү хүн түрэлтэнэй аша хэрэгтэ таарана.

Зүгөөр Совет гүрэнэй, социалистическэ лагериин оронуудай эб найрамдалые сахихын, бэхижүүлхын түлөө тон ехээр эрмэлзэнэ. Тэдэнэр дайн сэрэгые хэтэ мүнхэдөө үгы хэхые хүсэнэ. Зүгөөр империализмын байгаа сэгтал ээзэрхэг түримхэй дайнай болохо үндэһэн бии байха. Энээниие илангаяа Советскэ Союзай арадууд ходоо һанаха зэргэтэй.

Энээниие хараада эбажа, Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство манай орон дотор коммунизм үргэнөөр байгуулха зуураа, оронойнгоо оборонын хүсэ шадалые таһалгаряагүй бэхижүүлнэ, ямаршье зэзэрхэг түримхэйшүүлэй добтолгые сүхэрюулан сохихоор манай агууехэ Энэ ороной, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бэлэн байхынь тула бухы юумэ хэнэ. Манай партиин болон правительствын эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгын ашаар Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөө үеын дайнай эрилтэдэ харюусамаар байна. Мүнөө тэдэмнай фашизмые илаһан агууехэ илалтын үдэрта байһандаа адли бэшэ байна. Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөө үеын бүү зэбсэгтэй, сэрэгэй түрүү техникэтэй.

Коммунистическэ партиие болон тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсаһан манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд манай агууехэ социалистическэ Эхэ ороние хамгаалха тушаа өөрынгөө патриотическа, интернациональна үзэлгэ хэзээшье дүүргэхээр бэлэн байна.

Заншалта урилдаан

Басагадуud эгээн түрүүлэн урилдаа эхилээ.

Урждэр хэзээ хэзээнэйхиһээ сэлмэг, урин дулаан, нимэгэн спортивна формоор хубсалаад урилдама, эгээл зохид үдэр байба. Советүүдэй талмай, Ленинэй гудамжа руу спортивна бүлгэмүүдэй, союзна республикануудай эреэ маряан тугууд намилзана. «Бурят-үнэн» газетын шанда хүртэхын түлөө урилдааанда хабаадагшадта амар мэндэ!» гэһэн лозунг үйлсэ хүндэлэн далбана. Урилдаанай эхилхэ тума Советүүдэй талмай дээрэ, Ленинэй гудамжаар хүн зон улам олошорно. Тэдэнэй дунда спортивна формотой хүхюу солбон, шамбай шираг хубууд, басагад олон. Советүүдэй талмай дээрэһээ

Басагадай дундаһаа түрүүлэн командын гэшүүн — багшанарай училищиин студентка Эля Орлова финишэй лини гаталжа ябана.

ирагуу һайхан хүгжэмэй абяан зэдэлнэ.

«Бурят үнэн» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта энэ урилдаан 12-хи жэлээ үнэргэгдэжэ байна гээшэ. Энэ урилдаандамнай жэл ерэхэ тума бүри олон хүн хабаададаг болонхой.

НЁДОНДОНОЙ БЭРХЭШҮҮЛ

— Байза, нёдондоноймнай бэрхэшүүл хэд бэлэй?—гээд бүлэг суглараг шад бэе бэеһээ асуулдана.

— Жэл бүри гэхээр 65-дахи дунда һургуулиин һурагшад, хүдөө ажахын институдэйхид энэ урилдаанда илагша хамнай,—гэлдэнэ.

— Үгы даа, нёдондоной урилдаанда багшанарай институт, сэмбын фабрикынхид түрүүлжэ гараһан байха. Би һайн мэдэнэб. Нюдөөрөө хараа, шэхээрээ дуулаа һэмби,—гээд нэгэ мэдэмэр хүн буляасалдаад абана.

Зоной дунда иимэ асуудал, буляасалдаан гараһан тула «Бурят үнэн» газетын шанда хүртэхын түлөө нёдондоной урилдаанда илажа гарагшадые захаһаань нэрлээд үгэһүүбди.

Зүб даа, № 65 дунда һургуулиин басагадай, хубүүдэй, мүн хүдөө ажахын институдай басагадай, хубүүдэй командануud нёдондо жэлэй урилдаанда түрүүлжэ, илаа хамнай. Үнэхөөрөө тэдэнэр жэл бүри иладаг байна. Багшанарай училищиин басагадай, хүдөө ажахын техникумэй хубүүдэй командануud түрүүлээ һэн. Тиихэдэ городой промышленна предприяти, эмхи зургаануудай командануудай дундаһаа республиканска больницын эхэнэрнүүд, «Динамо» спортивна бүлгэмэй өрэшүүл түрүүлжэ шанда хүртэһэн байха.

Эдэл даа, нёдондоной урилдаанда түрүүлжэ, шанда хүртэһэн бэрхэшүүлнай.

— Мүнөө болохоёо байгаа урилдаанда юугээ харуулагшааб. Багшанарай институдай командa һайн бэлэдхэлтэй гэлсэнэ,—гээд баһал иимэрхүү хөөрэлдөөн гарана.

700 СПОРТСМЕНҮҮД

Дунда һургуулинуудһаа 2, 3, 41, 42, 65-хи һургуулинууд 4—4 команда табинхай. 20-хи һургуули 6 команда, техникум, училищи, институт бүхэн гэхээр, «Труд» фабрикын, республиканска больницын коллективүүд 2—2 команда бэлдэнхэй. Энэ урилдаандамнай хамта 100 шахуу команда—700 спортсменүүд хабаадалсаха болоод байба. Эдэ олон командануудай алиниинь түрүүлхэнь ааб гэжэ таамагаар багсаажа яахамнайб. Гэбэшье дунда һургуулинуудай талаһаа 65-дахи һургуулиинхид (физкультурын багша Н. В. Никифорова) һайн бэлэдхэлтэй, бэедээ найдаһандаа, «хүнэйл хойно орохогүй байхабди» гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Үнэхөөрөөшье эдэмнай 10 гаран жэл манай газетын шан алдангүй барижа байна. Һаяхан майн 2-то үнгэрһэн городой һургуулинуудай дундахи урилдаанда түрүүлжэ гараа һэн. «Восточно-Сибирский путь»; «Правда Бурятии» газетын дамжуулгын шан барина. Тэдэнэй гарта мүнөө байһаан 57 шан хадаа урилдаан бүхэндэ иладагыень гэршэлнэ бшуу. Аяар 57 кубок ха юм. Омогорхонгүй яахань бэ.

МҮНӨӨ ЖЭЛЭЙ БЭРХЭШҮҮЛ

Үдэрэй 12 час. Советүүдэй талмай. Урилдаае эхилхээр старт дээрэ 15—16 наһатай басагад жэрылдэн жагсана. Уданшьегүй главна судьягай орлогшо нүхэр Кочетковскиин «гуйгты!» гэһэн тэмдэг үгэхэтэй адли, 10 гаран басагад урагшаа һуга һурэн гүйлдэшэбэ. Хэдыхэн минута үнгэрөөд байхада «Рабочая» үйлсээр улаан, сагаан майкатай басагад харагдаба. Сагаан майкатайнь нүгөөдынгөө хажуугаар гаран алдана. Тиигэбэшье үбсүүндээ 52 гэһэн номер зүүһэн улаан майкатай басаган фиништэ дүтэлхэ.

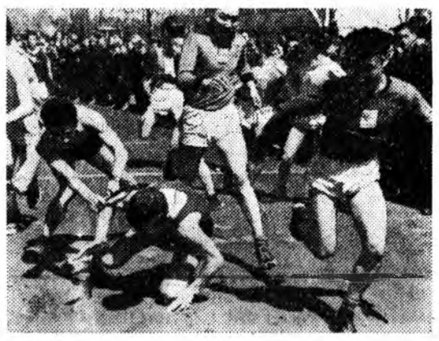

Эстафеткэ дамжуулганда ямаршье ушар дайралдадаг.

Тэдэнэй удаа 17—18 наһатай басагад урилдажа, 42-дохи һургуулиин команда 4,57 минута соо эстафетэ дамжуулжа, түрүүлэн ерээ. 65-дахи һургуулиинхид ана мана ябалсаһаар 0,2 секундаар гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Гурбадахи һуурида 3-хи һургуулиинхид гараа.

Шанда хүртэхын түлөө тэмсэл бүрил шангадажа эхилнэ. Солбон шамбай эдир залуушуул урилдажа, сугларагшадыеехээр һонирхуулба. 15—16 наһатай хүбүүдэй дундаһаа үбсүүндээ баһал 52 номер зүүһэн 65-дахи һургуулиимнай командын гэшүүн Юрий Богайчук финишэй зуллаа түрүүлэн гараба. Энэ һургуулиин һурагшад 4 минута 30 секунда соо эстафетые дамжуулба. Удаань 3,20-дохи һургуулинуудай команда фиништэ ерээ. 17—18 наһатай хүбүүдэй дундаһаа нэгэдэхи һургуулиинхид 4,30 минута соо ерэжэ, шанда хүртэхэ эрхэтэй болоһондоо угаа баяртайнууд, бэе бэеэ тэбэреэд абана. Удаа дараалан хойноһоонь ерэһэн 42, 65-дахи һургуулиинхид тэдэниие ехээр мэгдүүлээ хэбэртэй.

Техникум, училищинүүдэй командануud паровозно депогой команда эрхимлээ. Хойноһоонь «Динамо» бүлгэмэй, багшанарай профсоюзай горкомой командануud ерэжэ, удалдахи һууринуудта гараа.

Нэрьемэ альга ташалга, баярай хүгжэмэй аялга доро урилдаанда түрүүлһэн командануудта «Бурят үнэн» газетын 12-дохи заншалта шан грамотануудтайгаар, хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлһэн командануудта мүн грамотануud барюулагдаба. Нэгэдэхи һуури эзэлһэн командануудай гэшүүн бүхэндэ грамотануud барюулагдаа.

Г. Данзанов.

Эрэшүүлэй дунда илаһан хүдөө ажахын институдай команда.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

Сагай уларгал

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, шиг нойтон орохогүй. Баруун хойто зүгһөө абаһаар һулаханаар, удаа тээнь шангашагаар һалхилха. Улан-Удэ городто 2—4 градус хүйтэн, үдэртөө 3—5 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Майн 10—11-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, хура бороон орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар, удаа тээнь шангашагаар һалхилха. Хойто аймагуудта һуниндөө 4—9 градус хүйтэн, урда аймагуудта 3 градус хүйтэнһөө 2 градус хүрэтэр дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

ХИЛЫН САААНАҺАА

Советскэ правительствын бэлэг Ганын президентдэ дамжуулан үгтэбэ

АККРА, майн 6. (ТАСС). Нёдондо жэлдэ Ганын Республикын бии болоһонтой дашарамдуулан, Ганын гүрэниие толгойлогшодо Советскэ правительствын бэлэг болгон үгэһэн советскэ «МИ-4» гэжэ вертоледы президент Кваме Нкрумада СССР-һээ Ганада байдаг элшэн сайд М. Д. Сытенко үсэгэлдэр Аккрын аэродром дээрэ дамжуулан үгөө.

Үнэтэ бэлэгэй түлөө Советскэ правительствода үнэн зүрхэнэй баясхалан дамжуулхыень совет элшэн сайдые президент гуйһан байна.

Кубын контрреволюционернүүдэй толгойлогшотой Кеннеди уулзаба

ВАШИНГТОН, майн 6. (ТАСС). Кубын «революционно совет» гэдэгэй түрүүлэгшэ Кардона гэгшэтэй президент Кеннеди үсэгэлдэр зүблөө хэзэд, Кубаһаа «тэрьелэзэд», США-да ерээд байгшадта Америкын зүгһөө туһаламжа үзүүлхэ тухай асуудал тэрээнтэй зүбшэн хэлсэһэн байна.

Энэ асуудал зүбшэн хэлсэхын тулада Кардонатой уулзахыень элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, социальна тэдхэмжын министр Рибиковто президент даалгаа.

Африкын гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дүүрэбэ

КАИР, майн 6. (ТАСС). Касабланкадахи дээдэ тушаалтадай конференцидэ хабаадаһан (ОАР-ай, Гвинейн, Ганын, Алжирай, Малиин, Мароккын. Тус конференцидэ Ливи хабаадаагүй) Африкын гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн эндэ болоод, үсэгэлдэр дүүрээ. Зүблөөнэй һүүлээр толилогдоһон коммюникэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Касабланкада баталан абтаһан документнүүдэй ёһоор хараалагдаһан органуудые түргэнөөр байгуулха шухала шиидхэбэринүүдые баталан абаһан байна.

Африкын болон уласхоорондын асуудалнууд зүблөөн дээрэ хаража үзэгдөө. Конгын бүрин бүтэн байлгые, национальна нэгэдэлые, аюулгүй байдалые хангаха талаар бүри ехэ оролдолго гаргаха гэжэ министрнүүд шиидхэһэн байна. Энэ зорилгоор Антуан Гизэнгын толгойлдог Конгын хуулита правительствые дэмжэхэ гэжэ хэлсээ.

Министрнүүд хадаа тэмсэжэ байһан Алжирай арадые дэмжэжэ байһанаа, хэлсээ хэжэ Алжирай асуудал пуримшуулха зорилго урдаа табидаг Алжирай Республикын саг зуурын правительствын политикые хүсэдөөр зүбшөөжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ гээд коммюникэ соо хэлэгдэнэ.

Африкын элдэб нютагуудта, илангаяа Анголодо боложо байһан национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ зүблөөндэ хабаадагшад ехэ анхарал хандуулаад, Анголын арадые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Лаостахи байдалые хаража үзэхэдөө энэ гүрэнэй бэеэ даанхай бүрин бүтэн, бэеэ абанги политика бэелүүлдэг байхань шухала гэжэ министрнүүд дахяад зааһан байна. Бэеэ даанхай байдалай түлөө Кубын арадай хэжэ байһан тэмсэлые һайшаажа байһанаа тэдэнэр элирхэйлэн мэдүүлээ.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ябадал усадхаха, буу зэбсэг хуряаха, ядерна туршалгануудые хорихо тухай асуудалнуудаар зүблөөндэ хабаадагшад хүсэд нэгэн наналтай байгаа.

Советскэ танцорнуудай ехэ шадабаритай байцаалга нью-йоркынхид һонирхоно

НЬЮ-ЙОРК, майн 6. (ТАСС-эй корреспондент Богачев иигэжэ дамжуулна.

СССР-эй арадай танцын рэнэй ансамблиин артистдай Нью-Йоркын «Метрополитен опера» гэжэ театр наада табилга дүүрэхээ на. Ансамблиие Игорь Моисеев хүтэлбэрилнэ. Советскэ танцорнуудай гайхамшагта дабаритай байһыень гоц олон түмэн хүн хараа.

СССР-эй арадай танцын гүрэнэй ансамбль хоёр Нью-Йоркдо ерэһэн бо Гурбан жэлэй урда тэ шэнги театрта хүн зон олоороо ороно. Театр соо гэшье сүлөө һуури угы.

Советскэ артистнуудай дабариие Нью-Йоркын зон ехээр һонирхон хараа.

Концертын дүүрэнэнэ һүүлээр харагшад зал соо гарангүйгөөр советскэ искусствын түлөөлэгшэдые нэрэ альга ташажа хүндэлнэ.

Зеллер арестовалагдаа

ПАРИЖ, майн 6. (ТАСС). Алжирта болоһон сэрэ фашистска үймөөнэй хутаг рилэгшэдэй нэгэн гурдын генерал Зеллер мүнөөдэр Франциин засагаархидта бэеэ шаагаа гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Жиржаа мэдээсэнэ.

Уласхоорондын изнжэлэл

США-гэй шэнэ засаг түрын түрүүшын зуун үдэрэй гашуудалта дүнгүүд. Вашингтоной хуушанай хараа бодолые США-гэй, бусад баруун оронуудай олониитэ буруушаана

Мүнөөнэй Майн нэгэн тусгаар үдэр болоһон байна. Манай социалистическэ Эхэ орон энэ хабар «замбуулинай дайда руу зам табяа». Энэ хадаа хүн түрэлтэнэй обществын түүхэтэ хүгжэлтын гол шэгэлэлые мүнөө дэлхэйн социалистическэ байгуулалтын, империализмда эсэргүүсэн, обществые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулхын түлөө тэмсэжэ байһан хүсэнүүдэй тодорхойлдог байһыень бүри эли тодоор харуулжа үгэнэ. Социалистическэ лагериин хүсэ шадалай бүри ургажа, улам нягта жагсаалтай боложо байһые, бүхы оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, эб найрамдалай, демократиин, национальна сүлөөрэлгын болон дэбжэлтын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы хүсэнүүдэй һанал нэгэдэлгын бэхижэжэ байһые Майн нэгэнэй митингнүүд, демонстрацинууд, парадууд харуулаа. Дайнда, империализмда эсэргүү тэмсэлые улам шангадхаха уряатайгаар Майн нэгэнэй һайндэр бүхы дэлхэй дээрэ үнгэрһэн байна. Дай һүжэрөөгшэдэй ама татаха, эб найрамдал хамгаалха, обществын хүгжэлгын жама ёһые хэрэгсээнгүйгөөр, тэрэнэй хүгжэлтые удааруулха гэжэ ермэлзэгшэдтэй тэмсэхэ гээшэ Майн нэгэндэ хаа хаанагүй табигдаһан гол эрилтэ болоно.

Бодолгүй, бүхы шэнэ юумые үзэн ядаха гэһэн политическэ хараа бодолой ямар юумэндэ хүргэжэ болохо байһые Кубада эсэргүүгээр США-гэй правительствын эмхидхэһэн хүлһэншэ сэрэгүүдэй добтолгын буруу һүрэһэнтэй холбоотой ушарнууд эли тодоор харуулжа үгэнэ. Мүнөө үеын буу зэбсэгүүдээр хангагдаһан интервентнүүдэй армиие Кубын баатарлиг арад гурба хүрэхэгүй сүүдхын турша соо бута сохиһон байгаа. Энэ ушар хадаа Вашингтоной шэнэ зонхилогшодой багыень хуулажа хаяһан байна. Эб найрамдал хангахые хүсэнэбди, үнэн зүб юумые, ООН-эй Уставые хүндэлнэбди гэхэ мэтээр түрүүшын үедэ Вашингтоной шэнэ зонхилогшод шашалдадаг байгаа бшуу. США-гэй зонхилхы нюурнууд хадаа эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые дарагшад, уласхоорондын империализмын, колониализмын, хархис хүсэнүүдэй түшэг тулгуури болоно гэжэ Кубада эсэргүүгээр хэгдэһэн интервенци бүхы дэлхэйн хүн зондо харуулаа.

Кубада эсэргүүгээр хэгдэһэн добтолгоһоо уламжалан бүхы дэлхэй дээрэ ехэ зэбүүрхэл болоо, уласуудай дунда США ехээр нэрээ хухараа. Куба тушаа эзэрхэг түримхэй политикаяа үргэлжэлүүлхэбди гэжэ президент Кеннедиин хэлэһэн үгэ ушар байдалые бүри муудуулһан байна. Үнэндөө Вашингтон гансаарданги боложо үлэһэн байна. Тэрэнэй бодолгүй тэнэг ябуулганууд орон дотороошье шүүмжэлэгдэнэ, хилын саана, Америкын бүри дүтыншье ханинарай дунда эрид шангаар буруушаагдана.

Кубада эсэргүү добтолгын буруу һүрэжэ, сэрэгэй ээзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хэхэ һанаашалганууудай Вашингтондо шангадажа байха үедэ Кеннедиин правительствын засагаа барижа эхилһэнһээ хойшонхи түрүүшын 100 үдэрэй дүнгүүд Холбоото Штадуудта гаргагдаһан байгаа. Мүнөөнэй президентын засагаа барижа орохоор түрүүшын зуун хоногой үнгэрөөд байхада, США-гэй хуушанай панхаруутаһан политикые хубилгаха талаар ехэ эрьелтэ болохо гэжэ һунгуулиин урда тээхи кампаниин үедэ Кеннедиин тала баригшад хэлэдэг байһан юм. Кеннедиин бэелүүлхэ политика Франклин Рузвельтын политикатай сасуулдагшье ушар үзэгдэдэг байгаа. Зүгөөр эдэ һанамжануудынь харюулагдаагүй байшоо. Кеннеди хадаа Рузвельтын бэшэ, харин Трумэн болон Эйзенхауэрай замаар ябабал дээрэ гэжэ мүнөө дээрээ тоолоно гээшэ ха. Шэнэ правительствын ябуулгануудта Баруун Европын оронуудай олониитын ямараар хандажа байһые согсолхо һэдэлгэ гаргахадаа «Нью-Йорк таймс» газетын Лондондохи корреспондент иигэжэ тэмдэглэнэ: Кубада эсэргүүгээр Вашингтоной эмхидхэгдэһэн добтолго, «Лаос тухай асуудалаар Сагаан байшангай, гүрэнэй департаментын, обороныи министерствын баримталдаг хараа бодол», мүн «Алжирта болоһон сэрэгэй үймөөндэ тагнуулай центральна управленийн хамааралсалга» США-гэй шэнэ правительствын «нэрэ хүндые хүсэдөөр хухалаа».

США-гэй гадаадын политикые США доторой болон гадаадын оронуудай олониитын буруушаадаг байһые хэрэгсээхэгүйень Америкын хэтэрмэ хархис ажал-ябуулагшад болон газетэнүүд уряална. Уласуудай дунда Холбоото Штадуудай «хүндэтэй байһанай хэрэг байхагүй» гэжэ Америкын уршагта политикын тала баригшадай нэгэн дүү — Херст хоро шараа бусалан мэдүүлһэн байгаа. Удаань, «бэе бэеэ гэмнэлсэжэ байхынгаа орондо национальна нэгэдэлээ улам бэхижүүлхэ мүнөө тон шухала» гэжэ американецууdые этигүүлэн ойлгуулха хэрэгтэй гээд «Нью-Йорк геральд трибюн» газетэ бэшэнэ.

Зүгөөр, «национальна нэгэдэл» боложо үгэнэгүй. Америкын правительствын ажал-ябуулгые демократическа партиин (тайлбарилан хэлэбэл, президентын партиин) элитэ ажал-ябуулагшад Фулбрайт, Мэнсфилд, Хэмфри, Морзе болон бусад шүүмжэлхэ баатай болоно. Магад эдэ ажал-ябуулагшад урид харадаг дээрэһээ, хойто жэлдэ конгресстэ болохо һунгалта тухай мүнөөнһөө боложо үзэдэг байжашье болоо даа. Энэ ушарта Лондоной «Таймс» газетэ анхарал хандуулха зуураа, иигэжэ тэмдэглэнэ. США-гэй шэнэ правительствын засагаа барижа орохонһоо хойшонхи зуун үдэрэй турша соо, хүйтэн дайн һуларуулагдаагүй, харин шангадаһан байна. Тиимэһээ хойто жэлдэ дахяад һунгагдаха байһан США-гэй демократическа партиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад хадаа правительство тиимэ үнэрюу байха ёһогүй гэһэн эрилтэ хэнэ. Ушарынь, демокрадуудые дай хэхэ дуратай партиинхид гээшэ гэжэ шоо үзэжэ болохо байна.

США-гэй мүнөөнэй засаг түрын нэрэ хүндые унагаадаг баримтануud аргагүй түргэнөөр олон боложол байна. Шэнэ правительство Эйзенхауэрай урда тээнь бэлэдхэһэнэй ёһоор сэрэгэй бюджедые ехэ болгоо. Сэрэгэй гаргашада мүнгэ зөөри нэмэжэ һомолхо тухай һаяар президент Кеннеди хоёрдохёо эрилтэ хэжэ болохо гээд зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүлэй талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ Рассел һаяхан мэдүүлһэн байна. Ядернэ туршалга болюулха тухай хэлсээе Женевэдэ үргэлжэлүүлжэ байха мүртөө газар доро гү, али замбуулинай дайдада ядерна туршалга һэргээхэ гэһэн шиидхэбэри США абажа болохо байһаниинь мэдээжэ болоо гээд Рейтер агентствын Вашингтондохи корреспондент неделиин урда тээ бэшэһэн байха юм.

США-гэй, тэрэнэй дүтын союзнигуудай зонхилхы хүнүүд буу зэбсэг хуряахые, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулхые оройдоошье оролдоногүй. Энээн тухай юун гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, НАТО-до ородог оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй советэй сессиие ойрын үдэрнүүдтэ Ослодо нээхэ бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай. Тусхайлбал, сэрэгэй энэ бүлэглэлдэ ородог оронуудые ядерна зэбсэгээр хангаха тухай асуудал сесси дээрэ зүбшэн хэлэлцэдэхэ юм.

Буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэлгые унжагайрулгэһэн хараа бодол США-гэй бэелүүлдэг байһан дэмжэ хаража үзэхэдэ, дээрэ дурдаһан баримтануудта хүрэмөөр байна.

Нёдондо болоһон һуралиин урда тээхи кампаниин үедэ элдэб реформонуудай хэхэбди гэжэ Кеннедиин хадаг болоһон байбашье, Америкын шэнэ правительство дотоодыг политикада үндэрээ ямаршье хубилгаа болоогүй. Хүдэлмэригүйдэ туһаламжа үзүүлхэ тухай правительствын тон бирхэн хэмжээнүүдые абаг урмаа таһаржа байһанаа Америкын хархис профсоюзуудшье ударидагшад мэдэрхэтай болоһон байна. Хүдэлмэригүйшүүлые үсөөн болгоо тула ниитын хүдэлмэридэ гэ зөөри горьтойгоор һомолхо болохыень президент Кеннедиие АФТ-КПП-гэй түрүүлэгшэ Мини һаяхан уряатай байгаа. «Хэрбээ правительствын эрид шүүд хэмжээ гүй һаа, ойрын табан жилдэ турша соо бүхы хүдэлмэрилэдэй 10 процентнь хододоо хүдэлмэригүйдэдэг боложогад» гээд Мини хэлэһэн юм.

Кеннедиин, тэрэнэй сорагуудай дүүргэхэбди гэжэ дуулһан «шэцэ зорилгоо бэелүүлэгдээгүй, харин мэтэ «хүйтэн дайн» үргэлүүлэгдэнэ, буу зэбсэг яг тайгаар түхеэрэгдэнэ, эзэ түримхэй үйлэ хэрэгүүд хэгдэнэ.

Найдалганууdаа дүүргэ тухайнь Америкын олон правительстводаа һанууулгаа болоо. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулхые оройдоошье оролдоногүй. Энээн тухай юун гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, НАТО-до ородог оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй советэй сессиие ойрын үдэрнүүдтэ Ослодо нээхэ бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай. Тусхайлбал, сэрэгэй энэ бүлэглэлдэ ородог оронуудые ядерна зэбсэгээр хангаха тухай асуу-

ТАЛЬ-БОТВИННИК

МОСКВА, майн 6. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүүри эзэлхын түлөө матчыг дэхи парти 76-дахи ябдаа дүүрэжэ, гроссмейстер Таль шүүһэн байна.

Тиин 11,5:7,5 гэһэн тоогоор гроссмейстер Ботвинник булижа ябана.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, информации — 35-14, культуры — 34-05, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н00668 г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 7367